

TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZAT

Kis Katalin

2012

Családunk pénzügyi biztonsága – A lakossági megtakarítások

2012

Készítette: Kis Katalin

Bűnügyi igazgatási – pénzügyi nyomozói szakirány

Konzulens: Dr. habil. Bodonyi Ilona főiskolai docens

Alkalmazott Rendészettudományi Tanszék

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	- 3 -
1. Előszó.....	- 5 -
2. Mi a megtakarítás?.....	- 8 -
2.1. Megtakarítás fogalma pénzügyi szemszögből	- 8 -
2.2. Odafigyelés, kreativitás, saját tevékenység = megtakarítás.....	- 9 -
3. Megtakarítási formák megválasztásának tényezői	- 11 -
3.1. Idő	- 11 -
3.2. Jövedelem	- 12 -
3.3. Cél.....	- 13 -
3.4. Biztonság	- 14 -
3.5. Kamatozás.....	- 15 -
3.6. Tájékozódás, útmutató, szakértelem	- 16 -
4. Megtakarítás fajtái.....	- 18 -
4.1. Öngondoskodás, mint felelős állampolgári gondolkodás	- 18 -
4.2. Állami gondoskodás hagyománya	- 19 -
4.3. Megtakarítási lehetőségek születéstől életünk végéig	- 21 -
4.4. Biztonság, védelem.....	- 23 -
5. A megtakarítás és a befektetés közötti különbség	- 24 -
5.1. Pénzösszeg	- 25 -
5.2. Kockázat	- 25 -
5.3. Befektető-védelmi alap	- 27 -
5.4. Kamatadó	- 27 -
5.5. Mérlegelés.....	- 27 -
5.6. Portfólió, mint pénzügyi befektetési forma	- 28 -
5.7. Egyéb alternatív befektetési lehetőség: maga a család	- 29 -
5.8. Befektetői magatartás-típusok	- 30 -
6. Könnyű és gyors pénzszerzés hátrányai: önpusztító társadalom	- 32 -
6.1. Szerencsejáték.....	- 32 -
6.2. A piramis-játék	- 33 -
6.3. Az uzsora	- 34 -
7. A megtakarítási hajlandóság tényezői.....	- 37 -
7.1. Tóth István János - Árvai Zsófia: Likviditási korlát.....	- 37 -

7.2.	Kérdőíves kutatás.....	- 40 -
7.3.	Válaszok a nyitott kérdésre, kérdőív összegzése	- 48 -
7.4.	Reklámok befolyásoló hatása	- 49 -
8.	Összegzés.....	- 51 -
	Ábrajegyzék	- 53 -
	Irodalomjegyzék	- 54 -
	Mellékletek	- 57 -
1.	számú melléklet: Országos Betétbiztosítási Alap létrehozásáról és működésének részletes szabályairól szóló 1993. évi XXIV. törvény II. fejezet.....	- 57 -
2.	számú melléklet: Kérdőív feldolgozása (2011. április, 2012. október).....	- 58 -
3.	számú melléklet: Válaszok a nyitott kérdésre	- 63 -

1. Előszó

Sokakban felmerül a kérdés, hogy miért választottam pont a lakossági megtakarítások témakörét. Jövőnk biztosításához ugyanis igenis szükségünk van anyagi biztonsághoz, melyet a családi megtakarítások nyújthatnak. Dolgozatom megírásában nagyban motivált a saját családom és a környezetünkben élők anyagi helyzete. Csak nézzünk körül, vagy gondoljunk abba bele, hogy tíz évvel ezelőtt mit engedhettünk meg magunknak anyagilag, és mi az, amit most megengedhetünk.

Úgy gondolom, számos háztartás rosszabb helyzetbe került pénzügyi szempontból, mint amilyenben korábban volt, és ez különböző tényezőknek tudható be. Legalább tizenöt okot tudnék felsorolni, hogy miért következett be ez a Magyarországon lévő háztartások nagy részénél. Kezdve a korábban bekövetkezett gazdasági világválsággal, folytatva az inflációval, az árak és bizonyos adókulcsok (például jövedéki adók) emelkedésével, melyekkel nem arányos mértékben növekednek a munkabérek, a munkahelyek megszűnésével, a törleszthetetlen kamatokkal rendelkező hitelekkel és végül, de nem utolsónak az emberi tudatlansággal és pocsékolással.

Fontosnak tartom, hogy az emberek tudomásul vegyék, hogy tudnak többet tenni családjukért és önmagukért, és ennek gazdasági szempontból leginkább megfogható része a megtakarítás, melyre számos módszer áll rendelkezésre. Sokakban felmerülhet a kérdés, hogy miből takaríthatnánk meg, ha egyszer úgymond napról-napra, hónapról-hónapra élünk. Pont

1. ábra: Megtakarítás

ez a lényeg: azért kell megtakarítanunk, mert másképpen nem jutunk az életünkben és céljaink elérésében előrébb. Gondoljunk csak a család megteremtésére, a gyermekeink jövőjére, taníttatására, a biztos megélhetéshez hozzátartozó a fogyasztói társadalom által fontosnak vélt alapvető szükségleteinkre – mint saját lakás, autó, különböző háztartási berendezések –, vagy az öregkorra. Ezek a megtakarítási folyamatok szerves részei életünknek, hiszen egy átlagembernek – ahhoz, hogy ezeket biztosítsa saját maga és családja számára – szükséges félretennie a keresetéből, illetve a jövedelméből.

Hiába szeretnénk otthont teremteni, családot alapítani, vagy egyszerűen elutazni pihenni, ha nincs rá anyagi keretünk, félretett pénzünk. Természetesen nem esik kétségbe

senki sem, ha nem tud eljutni nyaralni, de ha arról van szó, hogy bővül a család és ingatlant kell vásárolni, rádöbben az ember, hogy a bankok sem adnak saját tőke nélkül nagyobb összeget „kölcsönbe”.

Itt kezdődik az, amiért a megtakarítás életünk meghatározó szegmense. Az emberek jó része ugyanis nem ismeri, hogy milyen alapvető tényezőket kell figyelembe venni egy befektetéskor, megtakarításkor, vagy egy hitel felvételénél. Ezt követően pedig kétségbeesésükben tévesen cselekednek, mellyel még több kárt és problémát okoznak nem csak maguknak, hanem egész családjuknak. Vegyük csak számba, hányszor hallottuk az elmúlt években a híradásokban, hogy kilakoltattak családokat, mert nem tudták fizetni a hitelük törlesztőrészletét. Vagy ami még rosszabb, más módon próbáltak pénzhez jutni, amely gyors meggazdagodást illetve pénzhez jutást ígért – például a szerencsejátékok üzése és a különböző gazdasági bűncselekmények elkövetése –, de még nagyobb veszteséget okozott.

Megtakarításaink azonban nemcsak nekünk, magánszemélyeknek fontosak, hanem a különböző pénzügyi szervezeteknek is. Hiszen az ilyen szervezetek szívesen fogadják félretett pénzünket forrásgyűjtés céljából, mellyel ugyan kötelezettséget vállalnak az ügyféllel szemben, mégis ez a folyamat mindkét fél számára igen kedvező. Vegyünk például egy kereskedelmi bankot, ahol pénzt helyezünk el három hónapra. A banknak ez alatt a három hónap alatt joga van a pénzünkkel azt csinálni, amit csak szeretne, annak fejében, hogy ez időtartam letelte után biztosan visszakapjuk pénzünket, az utána járó kamattal együtt. Ez pedig kedvez a banknak, és nekünk is, hiszen a bank így több hitelt nyújthat, amiből neki követelése származik, melyet kamatostul kell visszakapnia, valamint mi is kamatot kapunk az elhelyezett pénzünk után, tehát mi is jobban járunk, mintha otthon a cipős dobozban tartanánk. Így a félrerakott összeg is gyarapodik, valamint bizonyos szinten nagyobb biztonságban is tudhatjuk, mivel nem áll fenn a veszélye, hogy jelentős mértékben veszít az infláció miatt az értékéből, illetve, hogy ellopják.

A következő oldalakon tehát azt szeretném bemutatni, hogy milyen megtakarítási formák léteznek, milyen szempontokat kell figyelembe vennünk ahhoz, hogy el tudjuk dönteni, hogy melyik a legmegfelelőbb a számunkra, milyen segítségek állnak ehhez rendelkezésünkre, mi a különbség a megtakarítás és a befektetés között, milyen befektetésekre van lehetőség egy átlagembernek és mit takar egy portfólió.

Ezenkívül szeretném azt is bemutatni, hogy mik a leggyakoribb megtakarítási formák napjainkban; ehhez egy tanulmányban leírtakat szeretnék összehasonlítani két általam végzett kérdőíves kutatással, melyben válaszokat kerestem a családok

megtakarításainak módszerére, ennek összegére, időintervallumára és a megtakarítás céljára. A kérdőíves kutatást a témakörben 2011 tavaszán végeztem 100 fő megkérdezésével, melyet újból szeretnék felhasználni ahhoz, hogy a most 2012 őszén elvégzett 100 fős megkérdezéssel összehasonlítsam és következtetést vonjak le arról, hogy másfél év alatt milyen irányban változott a társadalmunk megtakarítási hajlandósága, illetve, hogy jelenleg mi a véleményük az embereknek az adott témában.

2. Mi a megtakarítás?

A megtakarítás fogalmát több szempontból is megközelíthetjük, lehet annak közgazdasági-pénzügyi vagy egyszerű köznapi-köznépi megfogalmazása, melyeket a következő alfejezetekben mutatok be.

2.1. Megtakarítás fogalma pénzügyi szemszögből

Közgazdasági szempontból a megtakarítás a következőképpen van megfogalmazva: „Magán-megtakarításnak nevezzük a rendelkezésre álló jövedelem és a fogyasztás különbségét.”¹

Ezen belül azonban beszélhetünk önkéntes- és kényszer-megtakarításról is. Önkéntes megtakarításnak azt nevezzük, hogyha egy személy annyit tesz félre jövedelméből, amennyit jónak lát. Kényszer-megtakarításnak pedig a különböző biztosításokat nevezzük; ez azt jelenti, hogy a „Biztosítás esetében a pénzügyi funkció (vagyis a befektetett tőke jövedelme, amit a kamatláb határoz meg) másodlagos. Maga a biztosítás kialakulása a kockázatra vezethető vissza: a természetből adódóan számos kockázattal kell élnünk, mint például baleset, haláleset, anyagi kár bekövetkezése, mely esetén a biztosítási összeg, ha pszichésen nem is, de anyagi szempontból kárpótolja, biztosítja és fedezi a cselekményre fordítandó költségeinket. Racionális fogyasztókként így a kockázat csökkentésére törekszünk. A kényszer-megtakarítások pedig éppen erre adnak lehetőséget.”²

Dolgozatomban az önkéntes magán-megtakarításokat szeretném főként kiemelni, hiszen ezek azok, amiket egy személy teljes mértékben saját maga dönthet el, hogy mit, mennyit, mire és hogyan szeretne félretenni. Hiszen köznapi nyelven a megtakarítás nem más, mint az a pénz, amit valamire félreteszünk. A család pedig úgy tud megtakarítani, ha

2. ábra: Önkéntes megtakarítás

¹ N. Gregory Mankiw: Makroökonómia, Osiris Kiadó. Budapest, 2005. 538. oldal

² <http://sdt.sulinet.hu/Player/default.aspx?g=8e09746b-c00f-4583-86b1-d0e1e9bc49b2&v=1&b=6&t=lap&newnav=true&cid=9df03d61-03ae-48e9-b6b1-43a2e3158d29>

havi jövedelméből félretesz egy kisebb összeget, illetve ha lehetőség adódik rá, akkor valamivel többet.

A pénzüintézetek szempontjából az ügyfél által a - törvényben meghatározott, betétgyűjtéssel foglalkozó- intézménynél elhelyezett megtakarítás a bankmérleg forrás oldalán, a kötelezettségek között található. Ezen belül az ügyfelekkel szembeni kötelezettségek és a kibocsátott értékpapírok miatt fennálló kötelezettségek címszó alatt helyezkednek el, melynél az ügyfelekkel szembeni kötelezettség likvid forrásnak, a kibocsátott értékpapírokkal szembeni kötelezettség pedig tartós forrásnak minősül.

2.2. Odafigyelés, kreativitás, saját tevékenység = megtakarítás

Természetesen beszélhetünk teljesen elvonatkoztatva is megtakarítási módokról. Ide tartozik például minden, amivel spórolni tudunk. Legyen az újrahasznosítás, apró odafigyelés vagy minden, amit saját kezűleg készítünk el vagy javítunk meg. Ez pedig nem más, mint a megtakarítás köznap-köznapi megfogalmazása.

Vegyük alapul például, ha saját kezűleg termelünk zöldséget, gyümölcsöt, melyet a család elfogyaszt. Persze élhetünk a másik oldal szavával: ahogy Benjamin Franklin mondaná: „Ne felejtse: az idő pénz”³, tehát nézhetjük azon szemszögből, hogy sokkal

3. ábra: Növénytermesztés

egyszerűbb elmenni egy közértbe és megvásárolni a zöldséget, de azt a szempontot is tekinthetjük, hogy mennyivel gazdaságosabb és egészségesebb saját kezűnk által megtermelt növényeket fogyasztani. Ezenfelül figyelembe kell venni, hogy körülbelül ugyanannyi időt igényel a kert gondozása, majd étkezéskor leszedni például a bokorról a paradicsomot, mint minden héten, akár minden nap autóba ülni, elmenni a boltba, és nagyobb költségen, időt nem spórolva megvenni a kevésbé egészséges zöldséget, melynek se származási helyét nem ismerjük, és azt sem tudjuk, hogy mivel kezelték, és hogy valóban a nap érlelte-e.

Az újrahasznosítás két legjobb példája a papír és a kávézacc. Papírt számos módon újrahasznosíthatunk, például ha az egyik oldala üres, de a rajta található adatra már nincs

³ Benjamin Franklin: Advice to a Young Tradesman, 1748, („Remember that time is money.”)

szükségünk, akkor kis cetlikre vághatjuk és így van is papírunk megírni a bevásárló-listát, hajtogathatunk belőle a gyermeknek repülőt, tud rá rajzolni, vagy kiélheti rajta bármilyen kreativitását. A másik a kávézacc, melyet alkalmazhatunk a kertben műtrágyaként és a csigák elűzésére, készíthetünk belőle testradírt és hajápolót, használhatjuk szagúzőként a hűtőben, valamint kis mennyiségben lefolyó tisztítására is alkalmas.

Ugyanilyen spórolási technika, ha saját magunk festjük a kerítést, a falat, ha összegyűjtjük az esővizet és azzal locsoljuk a növényeket, ha le- illetve kikapcsoljuk a feleslegesen üzemelő elektronikus eszközöket, vagy ha a lyukas zoknit nem kidobjuk, hanem megfoltozzuk, és még sorolhatnánk. Tehát láthatjuk, hogy kis odafigyeléssel számos forintot megtudunk őrizni saját kétkézi munkánkkal, és egyszerű házi praktikákkal.

4. ábra: Pocsékolás

Most, hogy láttuk, hogy hány féle értelemben lehet használni a megtakarítás kifejezését, a következőkben szeretném bemutatni, hogy melyek azok a meghatározó tényezők, melyek alapján eldönthetjük, hogy milyen megtakarítás lenne számunkra a leginkább alkalmas.

3. Megtakarítási formák megválasztásának tényezői

Egy család számára számos különböző megtakarítási lehetőség áll rendelkezésre. A lehetőségek közül azonban megfelelően kell választani, hogy az adott megtakarítási forma a családnak, illetve egy-egy tagjának valóban a segítségére váljék és megfelelőnek bizonyuljon.

Megtakarítással kapcsolatban számos változó tényezővel találkozhat az ember, ilyen a megtakarítás módja, a megtakarítás időintervalluma, a jövedelem, a megtakarítható összeg, a megtakarítás célja és a kamatozás mértéke. Ezeket nagyon fontos mérlegelnünk, hogy a számunkra legmegfelelőbb megtakarítási formát válasszuk. Ehhez azonban tudnunk kell, hogy milyen célból szeretnénk megtakarítani, mekkora összeg áll jelenleg rendelkezésünkre, mennyit tudunk bizonyos időközönként félrerakni, és mennyi ideig tudjuk az adott pénzeszeget nélkülözni, valamint, hogy milyen időtávon belül szeretnénk célunkat elérni.

3.1. Idő

A cél megvalósításának ideje is nagyon fontos, mely általában meghatározható olyan szempontból, hogy a család vagy az egyén mikor akarja megvalósítani a célját, például 5 év múlva szeretne új autót venni, 8 év múlva szeretnének lakást vásárolni, stb. Ezenkívül a cél időintervalluma más szempontból is meghatározott lehet. Ha például gyermek születik, a szülei havonta félreraknak neki valamennyi pénzt, hogy mikor felnő, hozzájuthasson, azaz 18 éves korában juthat hozzá az összeghez, addig pedig a szülők, nagyszülők egyfolytában félrerakják neki havonta az adott összeget.

Időintervallum szempontjából tehát figyelembe kell vennünk azokat a tényezőket, hogy milyen időközönként szeretnénk, illetve tudunk félrerakni, hogy mekkora időtávra tudjuk elhelyezni az adott összeget, valamint hogy az ezzel kapcsolatos céljainkat mennyi időn belül szeretnénk megvalósítani. Nem mindegy ugyanis, hogy hetente vagy havonta tudunk 2000 Ft-ot megtakarítani, hogy öt vagy tíz év múlva szeretnénk lakást vásárolni, hogy csak három hónapra tudjuk lekötni a pénzünket, mert utána szeretnénk felhasználni, vagy, hogy gyermekünk születésétől 18 éves koráig rakosgatunk félre egy adott pénzeszeget havonta a pályakezdése, illetve a továbbtanulása céljából.

A főbb megtakarítási típusok a futamidő szempontjából a következőképpen alakulhatnak:

Megnevezés	Időintervallum
Bankbetét	1-12 hónap
Befektetési jegy	1 hónap-5 éven túl
Állampapír (kincstárjegy, államkötvény)	3 hónap-10 év
Egyéni részvénybefektetések	3-5év
Önkéntes magánnyugdíjpénztár	legalább 10 év
Megtakarítással kombinált életbiztosítás	10-20 év

5. ábra: Főbb megtakarítási típusok a futamidő szempontjából⁴

Ehhez a táblázathoz, azt is hozzá kell tennünk, hogy a 2011. októberi Bankó című pénzügyi folyóirat szerint hazánkban a leggyakoribb megtakarítási forma (az életbiztosítás után) a bankbetét. Amely azt mutatja meg, hogy az emberek többsége 1 évnél hosszabb futamidőre ritkábban tesz félre.

3.2. Jövedelem

A jövedelem szintén fontos tényező, hiszen ez alapján tudjuk meghatározni, hogy a havi bevételeink fedezik-e aktuális kiadásainkat, és van-e arra lehetőségünk, hogy félretegyünk egy bizonyos összeget. Ugyanis, ha jövedelmünk éppen elég arra, hogy kifizessük az aktuális közüzemi számlákat, törlesszük esetleges hiteleink részlet- és kamatösszegét, valamint megejtsük a havi nagybevásárlást, akkor már nem marad lehetőségünk arra, hogy megtakarítsunk. Ettől a költségvetéstől tehát nagyban függ, hogy mekkora összeg marad – ha marad – arra, hogy takarékoskodjunk, hogy legyen egy bizonyos megtakarítható összegünk. Ehhez szeretném bemutatni a Központi Statisztikai Hivatal felmérését, mely felvázolja, hogy a 2011. évben a létminimumértékek, tehát az alapvető megélhetéshez szükséges pénzügyi helyzet hogyan alakult.

Ebből a táblázatból láthatjuk tehát, hogy mely háztartások milyen jövedelmezőségi szint felett tudnak megtakarítani. Tehát amennyiben nem érik el ezt a szintet, nagy a valószínűsége annak, hogy nem lesz lehetőségük arra, hogy öngondoskodás szempontjából félre tegyenek a jövőbeni céljaik megvalósításának érdekében.

⁴ Magyar Nemzeti Bank: A pénz beszél! Te is érted című kiadvány, 2010, 9. oldal

Létminimumértékek 2011-ben egy háztartásra számítva	
Háztartástípusok	Ft/hó
Aktív korúak háztartásai	
1 felnőtt	83.941
1 felnőtt, 1 gyermek	138.503
1 felnőtt, 2 gyermek	180.473
2 aktív korú felnőtt	146.897
2 felnőtt, 1 gyermek	201.458
2 felnőtt, 2 gyermek	243.429
2 felnőtt, 3 gyermek	277.005
2 felnőtt, 4 gyermek	310.582
3 aktív korú felnőtt	209.853
3 felnőtt, 1 gyermek	264.414
3 felnőtt, 2 gyermek	306.385
3 felnőtt, 3 gyermek	339.961
3 felnőtt, 4 gyermek	373.537
Nyugdíjas korúak háztartásai	
Egytagú	75.547
Kéttagú	130.109
Háromtagú	184.670

6. ábra: Létminimumértékek 2011-ben háztartásonként⁵

3.3. Cél

A megtakarítás célját tekintve számos indok merülhet fel: ilyen például a lakásvásárlás, lakásfelújítás, személygépjármű vásárlás, háztartási berendezések vásárlása, tanulmányi cél, pályakezdés, nyaralás valamint az előtakarékoság – mint például nyugdíj-előtakarékoság, babakötvény. Talán ezek a leggyakrabban felmerülő szempontok, amiért egy családban élők félretesznek, de még számos más indok is felmerülhet, ugyanis minden

⁵ Központi Statisztikai Hivatal Létminimumérték (1990-) című táblázatából:
http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zhc011.html

egyénnek más szükségletei vannak, és nagyobb értékű (pénzösszegben értendő) szükségletei kielégítéséhez szükséges lehet a megtakarítás.

3.4. Biztonság

Ha félrerakunk egy adott pénzösszeget, és lehetőségeink szerint valamilyen pénzügyi szervezetnél tartjuk, ahol nagyobb biztonságban is van, akkor felmerül a kérdés, hogy megtakarításunk után mennyi kamatot kapunk. A kamat ugyanis nem más, mint „az a jövedelem, amely a tőke kölcsönzéséből, tehát használatának időleges átengedéséből származik”⁶, ami azt jelenti, hogy az adott pénzügyi intézmény ezzel „hálálja” meg az ügyfélnek, hogy nála helyezte el pénzét, így azt egy bizonyos időtávra átengedve neki. Ehhez azonban hozzátartozik, hogy „a jövedelemként realizált kamat mértéke függ a gazdaságban kitermelt profit nagyságától, a jegybank kamatpolitikájától és a pénz- és tőkepiacokon érvényesülő keresleti és kínálati viszonyoktól”.⁷ Ezt a tényt figyelembe véve viszont még mindig sokkal biztonságosabb banknál, takarékszövetkezetnél vagy egyéb pénzügyi szervezetnél elhelyezni a pénzünket, ugyanis valamilyen mértékben mindenképp jövedelmet hoz az adott pénzösszegünk, valamint nem áll fenn a lehetősége annak, hogy ellopják, mivel számlapénzzé válik, illetve minimalizáljuk vele annak a lehetőségét is, hogy az adott célra félretett összeget másra költjük, vagy egy részéhez hozzányúlunk. Ezenfelül az adott intézményeket számos szerv ellenőrzi, felügyeli és szabályozza a működésüket, valamint számos törvény, rendelet és szabály kötelezi őket arra, hogy pénzünket biztonságban helyezték el. Ilyen szervezet a Magyar Nemzeti Bank, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, a Befektető-védelmi Alap és az Országos Betétbiztosítási Alap. E szervezetek törvényi rendelkezéssel bírnak a pénzügyi szervezetek felett. Ezenkívül szabályozza őket a 2010. évi C. Számviteli törvény és az 1996. évi CXII. Hitelintézeti törvény. Ez utóbbiban található a hitelintézetek prudens működését szabályozó rész, mely előírja a jövedelmezőség (rentabilitás), az azonnali fizetőképesség (likviditás) és a hosszútávú fizetőképesség (szolvencia) elvét, ezenkívül azt, hogy a működés legyen körültekintő, megbízható, óvatos és független. Tehát, ha ezeket figyelembe vesszük, biztosak lehetünk abban, hogy megtakarított pénzünk biztonságban van és kamatot is kapunk utána.

⁶ Gál Erzsébet: Hitelkérelem, banki ismeretek. BGF Főiskolai jegyzet. Budapest, 2010. 134. oldal

⁷ Gál Erzsébet: Hitelkérelem, banki ismeretek. BGF Főiskolai jegyzet. Budapest, 2010. 134. oldal

3.5. Kamatozás

A megtakarításunkkal kapcsolatban fontos lehet a kamatozás mértékével kapcsolatos tényező is, mely nagyban függ attól, hogy milyen összegű a megtakarításunk, mekkora időtávra tudjuk nélkülözni, melyik pénzügyi szervezetnél helyezzük el és milyen megtakarítási formát választunk. Egyszerű kamatozásról akkor beszélünk, ha egy adott pénzösszeget egy adott kamatláb számításával kapunk. Vegyük például, hogy 500.000Ft-ot helyezzünk el egy évre, ahol a kamatláb a jelenlegi jegybanki alapkamat, azaz 2011. január 25-től 6%. Ez azt jelenti, hogy az adott összeget megszorozzuk a kamatlábbal és hozzávesszük az évek számát, így megkapjuk a kamatösszeggel növelt teljes megtakarított összeget, azaz: $500.000 \cdot (1 + k \cdot t)$ vagyis $500.000 \cdot (1 + 0,06 \cdot 1) = 530.000$ Ft. Ami azt jelenti, hogyha egy évre elhelyezünk 500.000Ft-ot évi 6%-os kamatláb mellett, akkor az év leteltével 530.000 Ft-ot fogunk kapni, amiből 30.000Ft a jóváírt kamat összege lesz. Ezen felül ismerünk lépcsős és sávós kamatszámítást is. Lépcsős kamatszámításnak azt nevezzük, mikor egy adott összeghatár felett az elhelyezett összeg teljes egészében magasabb kamattal növekszik, míg sávós kamatozásnál az adott sávba tartozó összegekre a sávhoz tartozó kamatot írják jóvá. Ezt a következő példa alapján szeretném bemutatni:

Tegyük fel, hogy egy ügyfél 2.500.000 Ft-ot szeretne elhelyezni egy évre, melynél megállapítjuk, hogy lépcsős, vagy sávós kamatszámítás esetén jár-e jobban. A bank a következő kamatmértékekkel számol:

Összeghatár	Kamat
0-100.000 Ft	3%
100.001-2.000.000 Ft	5%
2.000.001-...	7%

Sávós kamatszámítás	Lépcsős kamatszámítás
$100.000 \cdot 0,03 = 30.000$ Ft	$2.500.000 \cdot 0,07 = 175.000$ Ft
$1.900.000 \cdot 0,05 = 95.000$ Ft	
$500.000 \cdot 0,07 = 35.000$ Ft	
Összesen: 160.000 Ft	Összesen: 175.000 Ft
Kamattal növelt összeg: 2.660.000 Ft	Kamattal növelt összeg: 2.675.000 Ft

7. ábra: Sávós és lépcsős kamatszámítás összehasonlítása

Ebből tehát azt láthatjuk, hogy ebben az esetben, az ügyfél akkor jár jobban, ha pénzét lépcsős kamatszámítás mellett fekteti be, ugyanis ebben az esetben 175.000 Ft-ot fog kamatként kapni, míg sávós kamatozás mellett csak 160.000 Ft-ot kapna a befektetett 2.500.000 Ft-ja után. Tehát ebben az esetben az a célszerű, ha befektetett pénzét a lépcsős kamatszámítás módszerével kamatoztatja, ugyanis így befektetett 2.500.000 Ft-ja egy év elteltével 2.675.000 Ft-ra fog növekedni.

3.6. Tájékozódás, útmutató, szakértelem

A megtakarítási mód kiválasztásakor a fenti szempontokat figyelembe véve el kell döntenünk, hogy melyik megtakarítási forma megfelelő a család illetve az egyén későbbi céljainak megvalósításához. A megtakarítási mód kiválasztásában nagy segítségünkre lehetnek az ezzel foglalkozó szolgáltatók prospektusai, ajánlatai, tájékoztatói, de a tájékozódásra lehetőségünk van az interneten keresztül is, és a szolgáltatóknál személyes tájékoztató és ajánlatkérés is lehetséges. Ezenkívül érdemes több szolgáltató különböző ajánlatait összehasonlítani (az interneten összehasonlításokat is találhatunk róluk), hogy kellőképpen tájékozottak legyünk, és ki tudjuk választani a számunkra legmegfelelőbb megtakarítási formát.

Személyes találkozó keretében illetve az interneten keresztül találkozhatunk olyan szolgáltatóval is, ami meg tudja határozni, hogy az adott pénzmennyiség a futamidőn belül elér-e akkora összeget, mely megfelelő mértékű a céljaink megvalósításához. Ilyen szolgáltatás például az OTP honlapján az úgynevezett Prémium vagyontervezésen belül található vagyontervezési kalkulátor, ahol a vagyontervezés során egy személyre szabott, a megtakarítási és befektetési szokásokat figyelembe vevő rövid, közép- és hosszú távú befektetési céloknak megfelelő termékeket egyaránt tartalmazó portfóliót ajánlanak az adott személy figyelmébe. A kalkulátor segítségével így bárki elvégezheti a személyre szabott ajánlatkérést. A kalkulátorban meg kell adni pár alapinformációt, majd a pénzügyi céljainkat, hogy mennyi idő elteltével szeretnénk megvalósítani azokat, és mekkora összegre van ehhez szükségünk, hogy számíthat-e az ügyfél egyszeri nagyobb összegre az elkövetkezendő években (ha igen, akkor ezen belül mikor, milyen típusú forrásból és mekkora összegre), valamint hogy mennyi pénzt tud a vagyontervezésbe bevonni illetve mennyi pénzt tud havonta megtakarítani. A kalkulátor ezek után kiszámolja nekünk és megállapítja, hogy az adott cél megvalósítható-e az alábbi vagyontervezés szerint, vagyis

hogyan az adott pénzügyi cél megvalósulhat-e a meghatározott szempontok mellett, vagy éppen nem teljesülhet.

Vagyontervezés kalkulátor

Felhívjuk figyelmét, hogy a *-gal jelölt mezők kitöltése kötelező

Neme: * ☐ Férfi ☐ Nő

Életkora: *

Mik a rövid-, közép- illetve hosszú távú pénzügyi céljai?

Pénzügyi cél	Milyen célra?	Hány év múlva van rá szüksége?	Mekkora összegre van szüksége? (Forint, mai értéken)
Első pénzügyi cél (forint mai értékben)	Kérjük, válasszon! 		
Második pénzügyi cél (forint mai értékben)	Kérjük, válasszon! 		
Harmadik pénzügyi cél (forint mai értékben)	Kérjük, válasszon! 		
Negyedik pénzügyi cél (forint mai értékben)	Kérjük, válasszon! 		
Havi többlet nyugdíjra a meglévő nyugdíjon felül (extra Ft/hó mai értéken) 	Nyugdíjra 		

Amennyiben nem jelölt meg pénzügyi célt vagy hosszabb időtávra kíván tervezni, kérem, adja meg a vagyontervezési időtáv hosszát.

Mekkora pénzügyi vagyont kíván a vagyontervezésbe bevonni? *

Ezen felül mekkora egyszeri nagyobb összegre számít a következő években?
(pl.: prémium/bónusz, lakásértékesítés)

8. ábra: Prémium vagyontervezés kalkulátor⁸

⁸ <https://www.otpbank.hu/portal/hu/Megtakaritas/Vagyontervezes/Kalkulator>

4. Megtakarítás fajtái

A megtakarításra többféle lehetőség is van, ilyen lehet a babakötvény, lakás-előtakarékosság, nyugdíj-előtakarékosság, állampapírok, kötvények, részvények, befektetési jegyek, lakossági takarékbetétek, lakástakarék, betétkönyvek valamint befektetéssel kombinált életbiztosítások. Egy gondoskodó család számára megtakarításának célját inkább a biztos lakás, gyermekük, valamint nyugdíjas éveik nyugodt életvitele jelentik, melyek hosszú távú célok. Ezen hosszú távú céljaink megvalósításához azonban szükségünk van a tudatos gondolkodásra is.

4.1. Öngondoskodás, mint felelős állampolgári gondolkodás

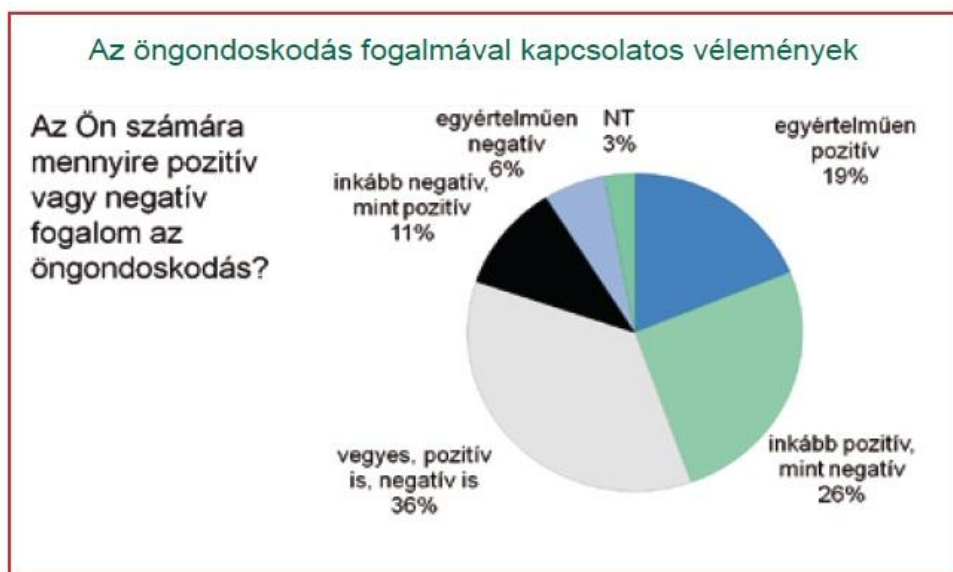
Ahhoz, hogy céljainkat meg tudjuk valósítani, pénzügyi szemszögből szükségünk van arra, hogy előre gondolkodjunk, tervezzünk és gondoskodjunk önmagunkról terveink megvalósításának érdekében. Ehhez kapcsolódóan fontos megemlíteni, hogy a magyar háztartások hogyan vélekednek az öngondoskodásról, mit gondolnak arról, hogy ez hozzátartozik-e a felelős állampolgári gondolkodáshoz. Erre a kérdésre a Bankó című pénzügyi folyóiratban találtam választ, melyből a következő adatok derülnek ki:

„A válaszadók 63 százalékának nincs olyan célja, amire hosszabb ideje, hónapok vagy évek óta takarékoskodna. A váratlan helyzetekre szóló megtakarítást tartják a legfontosabbnak a megkérdezettek, de ténylegesen csupán 28 százaléknak van vésztartaléka és további 21 százalék tervezi, hogy ilyen céllal tegyen félre pénzt.

Az öngondoskodási index arra mutatott rá, hogy akik válaszaik alapján pénzügyeik terén előrelátóbbnak bizonyultak, mint az átlag, azok nagyobb valószínűséggel többlet tesznek a családjukért, egészségükért, vagy önmaguk képzéséért is, mint a többiek. A kutatásból kiderül, hogy a megkérdezettek több mint kétharmadának meglehetősen borúsak a jövővel kapcsolatos várakozásai. Hosszútávon 73, a következő néhány esztendőben pedig 70 százalék látja kiszámíthatatlannak a jövőt.”⁹

⁹ Bankó, XIX. évfolyam 5. szám, 3. oldal 2011. október (OTP öngondoskodási index)

A cikkkel kapcsolatban közvélemény kutatást végeztek abban a kérdésben, hogy a megkérdezettek szerint az öngondoskodás milyen pólussal rendelkezik a tudatukban. Sajnos a válaszolók körének mindösszesen 19 százaléka gondolta úgy, hogy az öngondoskodás teljes mértékben pozitív és ehhez képest 6 százalék nyilvánította egyértelműen negatívnak az öngondoskodást. Összességében 19 és 26, azaz a megkérdezettek 45 százaléka volt pozitív véleménnyel, míg negatívval 6 és 11, azaz 17 százalékuk válaszolt, mely a következő diagramon látható:

9. ábra: Pozitív az öngondoskodás?

Így felmerül a kérdés, hogy mi lehet annak az oka, hogy a megkérdezettek több mint a fele nem vélekedik egyértelműen pozitívan az öngondoskodás fogalmáról.

4.2. Állami gondoskodás hagyománya: az emberek gondoskodással kapcsolatos nézeteik

Szeretném ezzel kapcsolatosan bemutatni a Társadalomkutatási Informatikai Egyesülés (TÁRKI) egyik Társadalompolitikai Tanulmányát, amely Róbert Péter és Nagy Ildikó Újraelosztó állam vagy öngondoskodó polgár?¹⁰ című műve. A tanulmányban számos társadalomtudományi tényezővel találkozunk, melyből megtudhatjuk, hogy mitől és milyen gondoskodással kapcsolatos nézetek alakultak ki az elmúlt húsz év során

¹⁰ Róbert Péter – Nagy Ildikó: Újraelosztó állam vagy öngondoskodó polgár?, TÁRKI Társadalompolitikai Tanulmányok 8., Budapest, 1998. június, 10-26. oldal

Magyarországon. A tanulmány részletesen leírja, hogy milyen elvárásokat támasztanak alá a polgárok az állammal szemben, és hogy minek következtében alakult ez ki.¹¹

Részletesen olvashatunk arról, hogy a rendszerváltás előtti szocialista állam, egy olyan gondoskodó, paternalista (apáskodó) szerepet vállalt a lakossági ellátás szintjén, amit csak egy fejlett gazdasággal rendelkező (jóléti) állam tudott volna elvállalni. Ennek következtében az emberekben kialakult arra az igény, hogy bizonyos gazdasági és szociális területeken az állam gondoskodjon róluk. Ilyen volt a nyugdíj, az ingyenes iskolázás, az egészségügyi ellátás, illetve a különböző egyéb segélyek és támogatások. Ebből következően egy olyan redisztribúciós (újraelosztási) folyamatot alakítottak ki Magyarországon, melynek okán a lakosság megtakarítási igénye bizonyos szempontból csökkent. Ugyanis, ha belegondolunk nem volt szükség például arra, hogy félretegyünk nyugdíjas éveinkre, vagy gyermekünk iskoláztatása céljából. Mivel nem volt távlati cél a megtakarításra az állami gondoskodás és ellátások miatt, így nem is került be az emberek tudatába a megtakarításra való hajlandóság.¹²

Az írók által elemzett közvélemény-kutatásból kiderül, hogy a 80-as évek végén a válaszolók több mint 90 százaléka tartotta a legfontosabb két tevékenységnek az állami kötelezettségvállalás szempontjából a munkahely biztosítását valamint a jövedelmek közötti különbségek csökkentését. Ezt követően azonban az is kiderül, hogy ez a tendencia a 90-es évek közepén még mindig 80 százalék körül mozgott mind a két tényező esetében.¹³

Ebből láthatjuk, hogy az emberek megtakarítási hajlandósága a rendszerváltást követően még hat év elteltével sem változott, és a polgárok még mindig az államtól várták a jövőjük biztosítását.

Egy 1997-es adattábla szerint, melyet ötfokú skálán végeztek a következő eredmények születtek az állami felelősségvállalás igényével kapcsolatban: a válaszadók 4,7 pontot adtak a megfelelő nyugdíjakra, 4,6 pontot az egészségügyi ellátásra és a fogyatékosok megélhetésére, amit 4,5 ponttal követett az általános iskolai képzés és 4,4 ponttal a munkalehetőségek biztosítása. Fontosnak tartották még ezenkívül a közép- és felső fokú oktatást, a hat éven aluli gyermekek gondozását, a fiatalok első lakáshoz jutását valamint a gyermekek eltartási költségeit.¹⁴

¹¹ <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a392.pdf>

¹² <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a392.pdf>

¹³ <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a392.pdf>

¹⁴ <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/pdf/a392.pdf>

Ezekből az adatokból tehát az derül ki, hogy a népesség nagy része úgy gondolja, hogy az állam kötelessége lenne pénzügyi és gazdasági szempontból biztosítani számunkra a megélhetést.

Mivel a tanulmány 1998 júniusában készült, így sajnos a népesség gondolkodásmódjának további változásáról nincsenek adataim, de úgy gondolom, hogy ha tíz év alatt összesen 10 százalékkal csökkent a mutató, így tizenöt év alatt még mindig nagy létszámban vannak azok, akik szerint igenis az állam feladata lenne jövőnk biztosítása. Természetesen már megváltoztak a gazdasági körülmények hazánkban, és a lakosság jóval nagyobb részének van igénye a megtakarításra. Viszont gazdasági-környezeti tényezőikből adódóan – mint például a munkabér és a kiadások mértéke – még mindig nincs lehetősége a lakosság nagy részének megtakarításra, így továbbra is megmarad az a gondolkodási séma, még ha átvitt értelemben is, hogy az államnak kötelessége lenne gondoskodnia rólunk, vagy biztosítani a lehetőséget arra, hogy könnyebben tudjuk saját kezünkbe venni jövőnk pénzügyi biztonságát.

4.3. Megtakarítási lehetőségek születéstől életünk végéig

„2006. január 1-jétől a magyar állam minden megszülető gyermek javára születésének évében az éves költségvetési törvényben meghatározott összegű támogatást biztosít. A babakötvény nevű állami támogatás a fiatal felnőttek életkezdésének megkönnyítését szolgálja”¹⁵, de ez sokkal több is lehet az állami támogatásnál, ugyanis ha a szülők a kincstári számlával (babakötvény) szemben a Start-betét számlát választják, akkor egyéni befizetés is történhet rá, tehát a szülő is hozzájárulhat és minden hónapban megtakarításként hozzátehet egy minimális összeget. Így mire a gyermek betölti a 18. életévét és hozzájuthat a pénzéhez, addigra már kellő mértékű pénzügyi állhat rendelkezésére további élete megalapozásához.

10. ábra: Babakötvény

Például egy bizonyos Start betét számlánál havi 5000 forintos befizetésnél a gyermek felnőttkorára akár 1.500.000 forintos megtakarítás is elérhető. A babakötvény mögötti Start-számlát az egyes pénzügyi szolgáltatók (bankok, takarékszövetkezetek, befektetési szolgáltatók és a Kincstár) eltérő feltételekkel vezetik. A pénzügyi szolgáltatók az állam

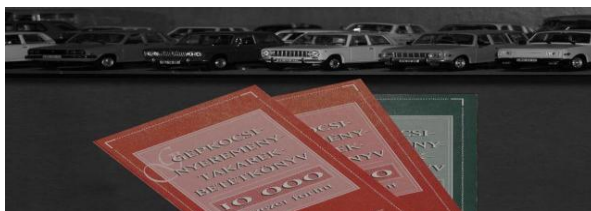
¹⁵ <http://www.babakotveny.info/?oldal=attekinto>

által megszabott feltételeken belül, de a verseny miatt eltérő feltételekkel kínálják a Start-számla nyitását és vezetését.¹⁶

További céljaink megvalósításánál is kedvezőek lehetnek a megtakarítások, mint például lakásvásárlásnál. Ilyen esetben érdemes lakás-előtakarékossági illetve lakástakarék számlát nyitni. A lakás-előtakarékossági számlák kedvezőek azoknak a fiatal felnőtteknek, akik majd szeretnék a későbbiekben lakást vásárolni, így előre takarékoskodhatnak, hogy sikerüljön majd céljukat megvalósítani. A lakástakarék pedig lehetőséget nyújthat mindenki számára, aki szeretné lakását felújítani, bővíteni, esetleg lecserélni. Ezek azért kedvezőek, mert szintén lehetőség van állami- vagy önkormányzati támogatáshoz jutni, valamint lakáscélú felhasználás esetén magas átlaghozam érhető el. Ilyen például a kamattámogatásos szerződés, mellyel 30%-os állami támogatáshoz lehet jutni, illetve családtagok részére is takarékoskodhatunk vele, mivel a szerződésben kedvezményezett lehet megjelölni.

Az úgynevezett nyugdíj-előtakarékossági számla (NYESZ), egy olyan értékpapírszámla-konstrukció, melynek segítségével az adott személy nyugdíjas éveire előre takarékoskodhat. Mivel az állam támogatja a nyugdíj célú megtakarítást, mint az öngondoskodás egyik formáját, így előtakarékosossági támogatás (jelenleg 30%) valamint további adókedvezmény is jár utána. Ez a megtakarítás kedvező lehet azok számára, akik nyugodtan és biztonságban szeretnék leélni nyugdíjas éveiket, azzal a ténnyel, hogy megélhetésükhöz megfelelő összeg áll rendelkezésükre öregkoruk folyamán is.

A fent említetteken kívül biztos megtakarításnak minősülnek a betétek is, ugyanis ezekhez a számlákhoz tartozónál magasabb kamat jár, viszont hátrányosnak vélhetjük, hogy egy időre elveszítjük a lekötött pénz feletti rendelkezést. Kivételt képez ez alól, ha takarékbetét-könyvről van szó, hiszen ez rugalmasan felhasználható, de alacsonyabb kamatozású is.

11. ábra: Gépkocsinyeremény-takarékbetétkönyv

„Több mint 90 ezer autót sorsolt ki az OTP a gépkocsinyeremény-betétkönyv ötvenéves története során.”¹⁷

¹⁶ <http://www.babakotveny.info/?oldal=szamlak&csoport=oldal>

¹⁷ <http://www.origo.hu/auto/20110402-otp-gepkocsinyeremenybetetkonyv.html>

Miután ismertettem, hogy miért is hasznosabb valamilyen pénzügyi szervezetnél elhelyezni megtakarításunkat bármilyen formában, most azt szeretném bemutatni, hogy miért is jóval biztonságosabb annál, mintha otthon tartanánk.

4.4. Biztonság, védelem

Pénzügyi szervezetnél elhelyezett pénzünkre számos garanciális feltétel biztosított. Ezeket számos törvény és rendelet szabályozza, ezzel megerősítve a védelmet megtakarításunk megőrzésére, és biztonságára.

A témához kapcsolódóan meg kell említenünk az Országos Betétbiztosítási Alapot, mely a betéteseket védi. „Az Országos Betétbiztosítási Alapot az 1993. évi XXIV. törvény hozta létre, jelenleg a többször módosított a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény szabályozza. A törvény szerint, ha a hitelintézet fizetéseképtelensége miatt nem vehető fel (azaz befagy) a biztosított betét, akkor az Alap az ügyfél részére kártalanítást fizet, betétesenként és egy hitelintézetre összevontan legfeljebb a törvényben meghatározott összeghatárig.”¹⁸ Az itt megemlített törvényben meghatározott felső értékösszeg-határ pedig betétesenként százezer euró, melyet az Országos Betétbiztosítási Alapból fizetnek ki.

Az OBA ezt a kártalanításra szánt forrást a hozzá csatlakozó, betétgyűjtésre engedélyt kapott hitelintézetektől gyűjti. Az OBA a hitelintézetektől egyszeri csatlakozási díjat („a hitelintézet jegyzett tőkéjének fél százalékával megegyező összeget”), valamint éves tagdíjat szed, melyet a tagok saját nyilatkozatuk alapján minden negyedévben, részletekben fizetnek.¹⁹

¹⁸ <http://www.oba.hu/index.php?m=article&aid=225>

¹⁹ A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény

5. A megtakarítás és a befektetés közötti különbség

A fent leírtak kapcsán fontos megemlítenünk a megtakarítás és a befektetés közti különbséget. Sajnos, a mai világban az emberek hajlamosak összetéveszteni ezeket, bár, amikor összekeverik ezt a két fogalmat, nem is tévednek olyan nagyot, hiszen napjainkban már jelentős mennyiségű megtakarítás befektetéssel egybekötött. Vegyük például a különböző biztosításokat, előtakarékosági számlákat és más megtakarításokat, melyek esetén pénzünket különböző értékpapírokba helyezik, azaz befektetik.

A befektetés nem más, mint „a rendelkezésre álló vagyon (pénztömeg) felhasználása vagyontárgyak megvételére jövőbeni nyereség reményében. A befektetések egyik csoportja a pénzügyi befektetések (pl.: értékpapír-vásárlás, biztosítás). A másik csoport a reálfektetések (pl.: beruházások, értékálló tárgyak vásárlása).”²⁰ Ezt a fogalmat figyelembe véve, és egy család pénzügyi biztonságát tekintve, mindkét csoportot számításba vehetjük.

Ideális reálfektetés lehet egy család számára például egy lakóingatlan megvásárlása, mivel ez egyrészt általában értékálló, másrészt hasznosan felhasználható. Ha pedig a család több ingatlannal rendelkezik, akkor pedig bérbe adható, mellyel újabb bevételi forrás teremthető. Viszont ingatlan esetén figyelembe kell vennünk a fenntartással kapcsolatos tényezőket, még hozzá az ingatlannal kapcsolatos kiadásainkat, valamint az adóbevallásunkban ezzel összefüggésbe hozható adókötelezettségünket. Ebből kifolyólag ügyelnünk kell arra, hogy ezek összege ne haladja meg az ingatlanból származó bevételeink mértékét.

12. ábra: Reál vagy pénzügyi befektetés?

²⁰ <http://www.netrevalo.hu/penzvilag/befektetesifog.htm>

A család számára azonban kedvezőek lehetnek a különböző pénzügyi befektetések is, melyek lehetnek állampapírok, államkötvények, befektetési jegyek illetve különböző értékpapírok. Ezek többségükben összefüggenek a már korábban említett befektetéssel egybekötött megtakarításokkal. (Továbbiakban befektetés alatt kifejezetten csak a pénzügyi befektetéseket értem.)

A megtakarítás és a pénzügyi befektetés között van néhány igen fontos különbség. Ezek közé tartozik például a pénzösszeg, a kockázat, a futamidő és a nyereség. Ezek a tényezők meglehetősen fontosak egy befektetés terén, ugyanis ettől a négy tényezőtől függ, hogy érdemes-e inkább befektetésbe helyezni pénzünket, minthogy egy egyszerű megtakarítási formát válasszunk.

5.1. Pénzösszeg

Pénzösszeg szempontjából akkor éri meg a befektetést választanunk, ha van elég tőkénk ahhoz, hogy megérje befektetni. Ez alatt azt értem, hogy ha befektetést választunk, kell nyitnunk egy úgynevezett értékpapírszámlát, melynél különböző plusz-költségek merülnek fel, mint például a letétkezelési díj.

Valamint azt is figyelembe kell vennünk, hogy nem egészen úgy működik, mint egy egyszerű megtakarítás, ahol minden hónapban hozzátehetünk egy adott összeget a meglévőhöz, ezáltal növelve a következő kamatozási összeget, hanem egyszerre kell nagyobb összegnek folyamatosan rendelkezésre állnia. Természetesen, ezt úgy is elérhetjük, ha korábban megtakarított pénzünket a továbbiakban befektetésként kezeljük.

5.2. Kockázat

Fontos tudnunk, hogy ha befektetjük pénzünket, annak kockázata is van, a kockázat pedig nem más, mint „valamely cselekvéssel járó veszély, veszteség keletkezésének eshetősége, pénzügyi értelemben annak a lehetősége, hogy valamely befektetés tényleges hozama pozitív vagy negatív irányban eltérhet a befektetés várható hozamától”.²¹ Ebből

²¹ Illés Ivánné: Vállalkozások pénzügyi alapjai, Saldo. Budapest, 2007. 246. oldal

kifolyólag viszont nagyon alaposan át kell gondolnunk befektetésünket. Először is mérlegelnünk kell, hogy mekkora pénzösszeget tudunk nélkülözni egy bizonyos időtávra (futamidő), ami elég nagy összeg ahhoz, hogy ha befektetjük, akkor a befektetéssel kapcsolatos költségeink megtérüljenek, ezenfelül pedig többletünk is keletkezzen. Ezzel szemben azt is figyelembe kell vennünk, hogy az adott pénzösszegre mekkora kockázatot merünk vállalni, és mekkora hozamot szeretnénk elérni vele. Ezt tekintve figyelembe kell vennünk, hogy mekkora az az összeg, amit nem bánunk, ha esetleg mégis elveszítünk. A befektetéseknek természetes velejárója, hogy a kockázat és a nyereség egymáshoz viszonyítva arányosan nő vagy csökken; vagyis, ha kis kockázatot vállalunk, kisebb hozamra tehetünk szert, viszont ha nagyobb a kockázat nagyobb nyereség is társul hozzá.

Ilyen például, ha értékpapírban helyezünk el 5.000.000 Ft-ot, elhelyezhetjük olyan befektetésben is, ahol 10%-os nyereségi és 5%-os kockázati mutatóval kell számolnunk, viszont úgy is befektethetjük, hogy 25% legyen a hozam és 15% a kockázat mértéke. Ettől függően el kell döntenünk, hogy mennyit merünk kockáztatni, és inkább a biztosabb kisebbet választjuk, vagy a nagyobb kamatozásút, és így a nagyobb kockázat mellett döntünk. Viszont, ha van arra elég pénzünk, és nyugodt szívvel merünk rizikót vállalni, akkor a nagyobb kockázatvállalás azt a tényt is maga után vonja, hogy a befektetésünk tényleges hozama még a vártnál is több lesz, így még nagyobb lesz a befektetett pénzösszegünkhöz társuló nyereség.

Fontos megemlítenünk az értékpapírokhoz kapcsolódó árfolyamkockázatot is, ugyanis, ha értékpapírba helyezzük pénzünket, akkor számolnunk kell a gazdasági és a piaci helyzet változásából következő árfolyam-ingadozásokkal, melyek kockázati tényezőként hozhatóak kapcsolatba befektetéseinkkel. Értékpapír vásárlása esetén árfolyamkockázatról beszélhetünk az értékpapírt kibocsátó vállalat piaci helyzetét tekintve, illetve gazdasági szempontból az értékpapír devizanemét tekintve. Ugyanis ha más pénznemben van az adott értékpapír, amibe befektettünk, akkor a gazdasági helyzettel összefüggésben a valuták reálárfolyamainak tükrében akár csökkenhet is értékpapírunk értéke.

Általában az értékpapírok rugalmasan felhasználhatóak, mivel ezekkel folyamatosan lehet kereskedni, így bármikor készpénzre tudjuk váltani őket, azonban itt is fontos figyelniük az árfolyam-ingadozásokra, melyek miatt nehéz meghatározni az esetleges hozamot. Így az értékpapírok vásárlása kockázattal is jár, ugyanis elérhető velük árfolyamnyereség, de árfolyamveszteség is.

Minimális kockázattal járnak a különböző futamidejű állampapírok és kincstárjegyek, hiszen ezeket az állam biztosítja. Ugyanakkor nagyobb a kockázata a különböző kötvényeknek és részvényeknek.

5.3. Befektető-védelmi alap

Befektetéseink védelme céljából fontos megemlítenünk a Befektető-védelmi Alapot (BEVA), hiszen ez a befektetők érdekeinek védelmét garantálja. Ezt úgy végzi, hogy a befektetők befagyott követeléseit kártalanítja egy meghatározott összegig – mely jelenleg 20.000 euro –, azoknak a befektetőknek, akiknek a BEVA tagjainál van befektetésük. Így a családnak azért se kell aggódnia, ha az esetleges követelése befagy. Vagyis a BEVA nem más, mint „az értékpapírpiacot és intézményeit átfogóan szabályozó 1996. évi CXI. törvényben (Értékpapírtörvény) megjelent a befektető-védelem egy új intézménye, amely a befektetési szolgáltatók esetleges fizetéseképtelensége miatt a befektetőket érő vagyoni károk részbeni kompenzálását biztosítani tudja.”²²

5.4. Kamatadó

Ezenkívül azt is figyelembe kell vennünk, hogy ha értékpapírt vásárolunk, 16%-os kamatadót kell fizetnünk, melyet a 2011. január elsejétől hatályba lépő személyi jövedelemadóról szóló törvény szabályoz²³. Ezt a szempontot tekintve, véleményem szerint egy átlagos magyar család kedvezőbb feltételekben részesül, ha marad a jól megszokott megtakarításnál, mely után nem kell plusz adót fizetnie.

5.5. Mérlegelés

Ezeket a szempontokat mérlegelve tehát egy átlagos családnak jól meg kell gondolnia, hogy egyrészt van-e arra lehetősége, hogy pénzügyi befektetésbe helyezze el pénzét, másrészt hogy merjen-e kockázatot vállalni, valamint, hogy milyen mértékű kockázatot

²² <http://www.bva.hu/hu/beva/szervezet/a+beva+alapitasa+es+tagjai/a+beva+alapitasa+es+tagjai+4.html>

²³ <http://www.afeh.hu/regiok/eszakalfold/aktualis/szja.html?query=%C3%A1fa> 2010

vállaljon. Véleményem szerint egy átlagos magyar család nem engedheti meg magának, hogy úgy helyezze el pénzét nagyobb hozam reményében, hogy azzal bármilyen kockázatot is vállal arra, hogy az adott pénzösszegeből akár minimális mennyiséget is elveszítsen, valamint, hogy ez után még adót és plusz költségeket fizessen, abból kifolyólag, hogy befektetési számlán tartja a megtakarított pénzt egy szebb jövő reményében.

Viszont, ha van annyi pénze, hogy reálbefektetésként tudjon egy ingatlant vásárolni, melyet az idő múlásával állagát tekintve fent is tud tartani, akkor célszerűbb lehet, ha ebbe fektet bele, ugyanis általában ezek értékállóak.

5.6. Portfólió, mint pénzügyi befektetési forma

Portfólión azoknak a befektetéseknek az összességét értjük, melyek egy tulajdonban vannak, és ennek következtében egyetlen befektetésként kezelendők. Ez azt jelenti, hogy a különböző állampapírokat, értékpapírokat és más befektetésként szolgáló eszközöket egyetlen befektetésként kezeljük.²⁴ Tehát a portfólió nem más, mint különböző befektetési eszközök összessége, melyeknek egy tulajdonos alá tartoznak.

Egy család számára ideális lehet egy portfólió, azonban gondolnunk kell arra, hogy egy átlagos családnak nincs arra pénzügyi kerete, hogy kockázatot vállaljon. Ennek elkerülésére van lehetőség az úgynevezett kockázatmentes portfólióval. A kockázatmentes portfólió egy olyan portfólió, melynél befektetett pénzeszközünk, azaz az elhelyezett tőkénk biztosítva van, azaz veszteség semmiképpen sem érhet minket. Vagyis, ha 1.000.000 Ft-ot portfólióban helyezünk el, de a benne lévő értékpapírok nem kamatoznak, hanem veszteséggel járnának, akkor sem veszítjük el az adott összeget, tehát az 1.000.000 Ft-ot mindenképp visszakapjuk. Ezt tőkegaranciának nevezzük.

Egy ilyen módszer hasznára válhat egy olyan háztartás számára, mely huzamosabb ideig képes nélkülözni nagyobb pénzösszeget, és vállalja, hogy egy jó befektetésként egy ilyen – egyszerű megtakarításnál nagyobb nyereséget hozó – konstrukcióba fektet, kockáztatva azt, hogy esetlegesen nagyon minimális (akár egy megtakarításénál is kevesebb), vagy éppen semmilyen kamatozást nem fog elérni.

²⁴ Illés Ivánné: Vállalkozások pénzügyi alapjai, Saldo 2007, 249. oldal

E befektetési formára azonban Magyarországon a lakosság igen kis részének van csak lehetősége. Ennek véleményem szerint több oka is van. Egyrészt ehhez nagyobb pénzösszeg szükséges, azonban a magyar háztartások közel 80 százaléka már azt a kereseti arányt sem éri el, hogy félre tudjon akkora összeget tenni, amelyet érdemes egy ilyen kockázatmentes portfólióba befektetni. Másrészt az emberek jó része nem is ismeri ezt a befektetési lehetőséget, és amiről nem tud, abba igencsak nehéz belekezdenie. Ha pedig az adott pénzügyi intézménynél fel is ajánlják neki befektetési lehetőségként a kockázatmentes portfóliót, nem mer váltani, mivel a magyarok nagy részének pénzügyi műveltsége igen alapszintű, és inkább úgy dönt, hogy marad a régi, jól megszokott megtakarításánál, mert az már korábban is bevált.

5.7. Egyéb alternatív befektetési lehetőség: maga a család

Sokan úgy gondolják, hogy a családalapítással rengeteg többletköltségünk keletkezik, jön az összeköltözés, a közös eszközök megvásárlása, majd – jobb esetben – következik a gyermek gondolata, és megszületése, felnevelése és a többi. Természetesen ezek olykor nagyobb pénzügyi kiadásokkal járnak, ám mindennek megvannak az előnyei.

Niall Ferguson szerint a ház után az egyik „biztos befektetés: a háziasszony”²⁵. Hétköznapijaink során számos olyan dolgot meg tud az ember javítani, szerelni, el tud készíteni akár nő, akár férfi, melyet meg kellene vásárolni, szerelőt kellene hívni hozzá, ki kellene dobni, és újat kellene venni helyette. Valamint tudnunk kell úgy bevásárolni, és megvenni az alapvető élelmiszereket és egyéb szükséges termékeket, hogy egész hónapban jusson étel az asztalra, tudjunk főzni, takarítani, legyen tiszta és ép ruha; és még maradjon annyi pénz, hogy ki lehessen fizetni a közüzemi számlákat. Természetesen ez némi képességet, hozzáértést és utánajárást is igényel időnként, de ezzel még így is rengeteg pénzt megspórolhatunk. Ezenkívül, ha valamit képességeinkből adódóan saját kezűleg nem tudunk megoldani, még mindig megkérhetjük másik embertársunkat, barátunkat, családtagunkat, hogy a hozzáértésével segítsen nekünk.

Egyfajta jövőbe tekintő befektetés lehet a gyermek is. Hiszen ideális esetben felcseperedve, felnőtté válva egyre több házimunkát át tud vállalni szülei terheinek

²⁵ Niall Ferguson: A pénz felemelkedése – A világ pénzügyi történelme, Scolar Kiadó. Budapest 2010. 274. oldal

megkönnyítésére, és öregkorukra ő fog gondoskodni róluk, és segíteni nekik, ahogy szülei tették érte azt évtizedeken keresztül.

5.8. Befektetői magatartás-típusok

A témához kapcsolódóan fontos megtekintenünk a befektetők típusait is. Mivel az, hogy a korábbiakban említett befektetési formák közül melyiket választjuk, és alkalmazzuk életünk során nagyban függ attól, hogy milyen befektetői hajlandósággal rendelkezünk. Ebből a célból szeretném bemutatni a befektetői magatartás-típusokat.

Ezek a típusok alapvetően abból következnek, hogy az adott befektetőnek milyen a személyisége és a vérmérséklete, milyen szintű kockázatot mer vállalni, milyen tényezők befolyásolják és mennyire fontos neki a biztonság és nem utolsósorban az is befolyásolja, hogy milyen az élethelyzete és éppen melyik életszakaszában van.²⁶ Ebből következően alapvetően három befektetői magatartást²⁷ különböztetünk meg.

Az első ilyen típus a „kockázatkerülő befektető”. Mindig a befektetés biztonságára alapoznak, kerülnek a kockázatot, rosszul tűrik az árfolyam-ingadozást, ezért érdemes számukra olyan portfóliót választani, illetve összeállítani, mely kockázatmentes, viszont alapvetően nagyobb kamattal rendelkezik, mint az egyszerű megtakarítási formák. Ilyen típusú egyéneknek leginkább a tőkegarantált portfóliók a legmegfelelőbbek.²⁸

A második típus az úgynevezett „egyensúlyra törekvő befektető”, azaz más néven a „balanszírozó”. Ennél a típusnál az a jellemző, hogy nagyobb kamatra törekszik, ugyanakkor a kockázatot és az árfolyam-ingadozást is jól tűri, de csak egy bizonyos mértékben és csak rövid ideig. Általában az ilyen típusú személyeknek egy olyan portfóliót érdemes alkalmazni mely jár némi kockázattal, ugyanakkor található benne kockázatmentes befektetés is. Így egy olyan számára ideális befektetési „csomagot” tud számára összeállítani, melyben a kockázatosabb befektetéseinek esetleges veszteségeit kompenzálni tudja a tőkegarantáltakkal.²⁹

A harmadik típus a „hozamorientált befektető”. Ez a személy a legjobb hozam elérésére törekszik, ebből kifolyólag nagyobb kockázatot is mer vállalni. Ennél a személynél az árfolyam-ingadozás nem a kockázatot és az esetleges veszteséget jelenti,

²⁶ <http://www.cegvezeto.com/Befektetoi%20megfontolasok.pdf>

²⁷ http://www.brokernet-group.com/befektetes/kockazati_profilok/

²⁸ http://www.brokernet-group.com/befektetes/kockazati_profilok/

²⁹ <http://www.cegvezeto.com/Befektetoi%20megfontolasok.pdf>

hanem sokkal inkább a lehetőséget és az esélyt a még nagyobb hozam elérésére. Az elvesztett összeget pedig nem kárként fogja fel, hanem egyfajta „fájdalmas tanulópénzként”.³⁰

Véleményem szerint a magyar háztartások legalább 70 százalékának egyáltalán nincs lehetősége befektetésben gondolkodni. Viszont ha van – mint már korábban említettem –, akkor egy gondoskodó család leginkább az első típust alkalmazhatja, ami nem jár kockázatvállalással. Esetlegesen, ha nagyon jó helyzetben vannak anyagi szempontból, akkor alkalmazhatják a „balanszírozást”, azaz a kockázattal rendelkező befektetéseit kompenzálhatja más, kockázatmentes befektetéseivel a nagyobb hozam érdekében. Szerintem egy átlagos magyar család viszont már ezt a lehetőséget sem engedheti meg magának. A hozamorientált befektetési lehetőséget pedig országunkban véleményem szerint csak azok engedhetik meg maguknak igazán, úgy, hogy azzal nem kockáztatják családjuk pénzügyi biztonságát, akik az úgynevezett „felső tízezer” tagjai.

Az előző két fejezetből láthattuk, hogy milyen lehetőségeik vannak a háztartásoknak a jövőjük biztosításának érdekében a különböző külső és belső tényezőktől függően. A következő részben szeretném bemutatni azokat a leggyakrabban előforduló problémákkal társuló lehetőségeket, melyektől az emberek a gyors meggazdagodást várják.

³⁰ http://www.brokernet-group.com/befektetes/kockazati_profilok/

6. Könnyű és gyors pénzszerzés hátrányai: önpusztító társadalom

Meg kell említenem azokat a pénzforrásokat is, melyekre az emberek úgy gondolnak, mint könnyű pénzhez jutási lehetőségek. Idetartoznak a különböző szerencsejátékok és számos gazdasági bűncselekmény is. Ezek sajnos jórészt károsak mind fizikailag, mind mentálisan az egyénre és a környezetében élőkre, valamint a társadalom számára is. A következőkben ezek leggyakoribb fajtáit és az ezekkel kapcsolatos problémákat szeretném leírni.

6.1. Szerencsejáték

Számos fajtája létezik a szerencsejátékoknak, ilyen például a lottó, a különböző jól ismert „kaparós” sorsjegyek, sportfogadások, különböző kaszinókban játszható kártya- és kockajátékok illetve a játékgépek. Alapvetően nincs ezekkel semmilyen probléma, míg az ember normál keretek között, ritkán, és túl sok pénzt nem kockáztatva játszik. Természetesen, az sem okoz gondot, ha valaki minden héten felad egy darab lottószelvényt, vagy vesz egy sorsjegyet, vagy évente egyszer elmegy egy kaszinóba.

A bonyodalom akkor kezdődik, mikor a hobbi, a kikapcsolódás megrögzött cselekvéssé válik, az illető pedig kisebb vagyonokat kezd elkölteni. Ezekben az esetekben egyfajta mentálhigiénés probléma alakul ki, mely esetén az illető, még ha tudja is, hogy ezzel tönkreteszi az életét, nem tud megálljt parancsolni cselekedeteinek és fanatizmusának. Egyfajta pszichés betegség kezdődik.

Ilyenkor a nagy összeg és a nyeremény utáni vágy annyira elvakítja őket, hogy időnként azt sem veszik észre, hogy már annyi pénzt elköltöttek, hogy nem jut az asztalra kenyér. Ennek pedig sajnos nemcsak ők, hanem környezetük, leginkább családjuk is elszenvedője lesz.

Feszültség keletkezik a családtagok között, mivel nincs mit

13. ábra: A játékgép

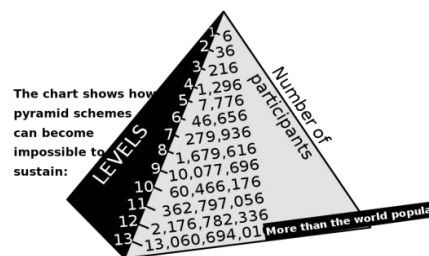
enni, a játékszenvedély pedig annyira elvakítja az illetőt, hogy még a maradék pénzt is szerencsejátékokra költi, majd pedig környezetén tölti ki azon okból való felháborodását, hogy már megint nem nyert. Ennek egyik legerősebb példája, az a tipikus eset, mikor egy falusi festő ahogy megkapja a fizetését, bemegy az első kocsmába, és beledobálja az

egészet a „félkarú rabló” nevezetű játékgépbe, abban reménykedve, hogy megduplázhathatja keresetét.

Ezzel kapcsolatban szeretném megemlíteni a deviáns viselkedés fogalmát is, mivel ezekben az esetekben nem csak a mentálhigiénés problémáról beszélhetünk, hanem a deviancia megjelenéséről. A deviancia nem más, mint „olyan viselkedés, ami a kulturális normák megsértésében nyilvánul meg”, azaz leegyszerűsítve „azt tenni, amit a többség nem tesz”.³¹ Ebből is láthatjuk, hogy a szerencsejáték milyen hátrányokkal járhat még, ugyanis, a mentális problémák és a családban okozott károk mellett a társadalmi nézetek miatt egy olyan helyzetbe kerül az illető, mely miatt megvetés és számos elutasítás érheti tágabb környezetét tekintve is.

6.2. A piramis-játék

„Amerikában Ponzi-sémának (Ponzi-scheme) nevezik azt a piramisjáték elven működő, az emberek hiszékenységét kihasználó csalási modult, amikor óriási profitot ígérnek a hozamra vágyóknak, de a pénzüket valójában nem forgatják meg, hanem a szédületes haszon reményével elcsábult befektetők új turnusának pénzéből fizetik ki az előző kör tagjait. Tehát, aki korán száll be hatalmas összegeket kaszállhat, viszont, mivel a rendszer igen instabil lábakon áll, egy idő után összeomlik a saját terhe alatt és az újabb és újabb csoportok igencsak pórul járhatnak.”³²

14. ábra: A fenntarthatatlan piramisjáték

Ilyen piramis-játék csapdába sajnos nemcsak a nagy befektetéssel rendelkezők esnek bele, hanem teljesen átlagos, hétköznapi emberek is. Ugyanis ezen szerveződések úgy hirdetik magukat, hogy kis pénzüsszeggel rendelkezőknek is nagy nyereséget ígérnek, mely természetesen csalás.

Ezen bűncselekmények körébe tartozik azon hirdetések jó része is, melyek otthonról végezhető, jól fizető munkát ajánlanak. A Fogyasztóvédelmi Magazin cikket³³ írt méghozzá megkérdezve olyan személyeket, akiket ilyen módszerrel vezettek félre. A

³¹ <http://bvpszichologia2.blogspot.hu/2005/10/deviancia-trsadalmi-alapjai.html>

³² http://penzcentrum.hu/ongondoskodas/amerikabol_jottem_mestersegem_cimere.1030871.html

³³ http://www.fogyasztok.hu/cikk/20081016/mlm_vagy_piramisatek_otthon_vegezhető_internetes_munka_m_i_all_a_hirdetes_mogott

cikkből kiderül, hogy a legtöbb esetben csak e-mail elérhetőség van megadva, és az érdeklődő számára azonnali üzenet érkezik azzal a válasszal, hogy pár száz forintért úgynevezett „munkacsomagot” küldenek, melyben minden információ szerepel. Mivel az emberek nem sokallják az összeget, így az új munka lehetőségének tükrében átutalják a pénzt a megadott számlaszámra. Ezt követően pedig megkezdődik a piramis-játék. Az illető megkapja az információs csomagot, melyet jobbesetben még postán küldenek, de az is lehet, hogy csak egy e-mail érkezik, melyben leírják, hogy hogyan kell ugyanígy továbbküldeni az e-mailt, vagy a megadott hirdetéseket hogyan és hol kell közzétenni, kinek kell továbbítani, valamint hogyan kell még több embert bevonni és még több pénzt kicsalni tőlük.

Sajnos hazánkban ebbe a hibába is sokan beleesnek, hogy a könnyű pénzkereseti lehetőséget megragadván átutalnak egy kisebb, olykor nagyobb, de még nem megterhelő összeget, melyből a felállított hamis szervezet vezetői szépen lassan „sok kicsi sokra megy” alapon meggazdagodnak, a kisemberektől pedig csak elveszik, gyakorlatilag ellopják a pénzt.

15. ábra: Fehérgalléros bűnözés

Magyarországon a törvény ezt a következőképpen bünteti: „Aki mások pénzének előre meghatározott formában történő és kockázati tényezőt is tartalmazó módon való összegyűjtésén és szétosztásán alapuló olyan játékot szervez, amelyben a láncszerűen bekapcsolódó résztvevők a láncban előttük álló résztvevők számára közvetlenül vagy a szervező útján pénzfizetést vagy más szolgáltatást teljesítenek, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”³⁴

6.3. Az uzsora

Uzsorásnak nevezzük azt, „aki másnak szorultságát, könnyelműségét vagy tapasztalatlanságát felhasználva, olyan kikötések mellett hitelez vagy ad fizetési halasztást, melyek a neki vagy egy harmadik engedett túlságos mérvű vagyoni előnyök által az adósnek vagy a kezesnek anyagi romlását előidézni, vagy fokozni alkalmasak, vagy oly

³⁴ 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről, 299/C §

mérvűek, hogy az eset körülményeihez képest a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás között szembeötlő aránytalanság mutatkozik”³⁵

Magyarországon sajnos ezen bűncselekmények száma folyamatosan növekszik. Az elmúlt két évben a hatszorosára nőtt az uzsorával kapcsolatos feljelentések száma. Az Országos Rendőr-főkapitányság statisztikái szerint 2012 első hét hónapjában uzsorára utaló bűncselekménnyel kapcsolatosan 532 bejelentést vizsgált a rendőrség. Ehhez az is hozzátartozik, miszerint 2009-ben 60 darab, 2010-ben 250, tavaly pedig már 360 uzsora-ügyben indult nyomozás.³⁶

Ezekből a számokból is jól látszik, hogy az emberek kétségbeesésükben sajnos inkább fordulnak egy uzsoráshoz, minthogy banki kölcsönt, hitelt vegyenek fel. Ennek több oka is van. Az uzsorásokhoz fordulókat általában nincsenek tisztában ezen kölcsönök későbbi „kamatozásával” vagyis, hogy az uzsorás a kölcsönadott összeg akár ötszörösét is behajthatja az illetőn. Gyakran azért is fordulnak ehhez a pénzforrási lehetőséghez egyesek, mert vagy nincsenek olyan különböző feltételek birtokában, amit a pénzügyi szervezetek szükségesnek ítélnék hitel illetve kölcsön kiadásához – például havi kereset összege, befizetett közüzemi számla bizonylata, 3 éve állandó munkahely –, vagy nincs idejük arra, hogy megvárják azt a bizonyos időintervallumot, mire az adott hitelező elbírálja, hogy jogosult-e az illető az összeg felvételére, és azt hozzáférhetővé is teszi számára.

Hazánkban jelenleg is büntetőeljárás folyik uzsoraügyben. Például a Hajdú-Bihar megyei Komádiban aránytalanul magas kamattal kölcsönöztek nemcsak pénzt, hanem élelmiszert is a nehéz helyzetben lévő emberek számára. „A rendőrség akkor négy helyi lakost vett őrizetbe, őket nem sokkal később előzetes letartóztatásba helyezték. Egy 34 és egy 46 éves nő, valamint egy 30 és egy 49 éves férfi a lakókörnyezetében rossz anyagi helyzetben lévő családoknak havonta akár több alkalommal is ezer és húszezer forint közötti összegű hitelt adott, ám a pénz dupláját kellett visszafizetni. A gyanúsítottak nemcsak pénzt, hanem élelmiszert is kölcsönöztek, amiért a kiskereskedelmi árnál aránytalanul magasabb összeget számoltak fel. A sértettek közül többen nem voltak képesek kilépni az így keletkezett adósságcspadából.”³⁷

16. ábra: Uzsora

³⁵ <http://www.kislexikon.hu/uzsora.html>

³⁶ <http://www.origo.hu/itthon/20120929-jelentosen-nott-az-uzsora-buncselekmények-szama.html>

³⁷ http://hvg.hu/itthon/20121012_Uzsorasok_ellen_emelhetnek_vadat_HajduBih

A magyar büntetőjog az uzsora bűncselekmények elkövetésével kapcsolatos büntetést az elmúlt években szigorította, ugyanis korábban csak azt büntették, ha valaki más kiszolgáltatott helyzetét úgy használta ki, hogy üzletszerűen kötött olyan megállapodásokat, ahol a kölcsön fejében aránytalanul magas kamatot számított fel az illető számára. Eddig tehát csak akkor járt büntetés, ha hitelező többször is, illetve másnak is adott kölcsönt, és így meggazdagodásra törekedett. Azonban a törvénymódosítás következtében a büntetőjogszabály most már azt is szankcionálja, ha valaki csak egyetlen esetben ad kölcsönt olyan módon, hogy a kölcsönfizetési megállapodás „aránytalan mértékű ellenszolgáltatást tartalmaz”.³⁸

³⁸ <http://www.origo.hu/jog/lakossagi/20111102-uzsorara-mar-az-uj-buntetojogszabalyok-ervenyesek.html>

7. A megtakarítási hajlandóság tényezői és a leggyakoribb megtakarítási formák napjainkban

Ebben a fejezetben a jelenlegi megtakarítási hajlandóságot és ennek körülményeit fogom bemutatni egy általam összeállított kérdőíves kutatás elemzésével, valamint az [origo] Üzletinyed hírportál Takarékosági világnap című cikksorozatának felhasználásával, továbbá Tóth István János és Árvai Zsófia Likviditási korlát és fogyasztói türelmetlenség című tanulmányának feldolgozásával. Kérdőíves kutatásomról szeretném azt a tényt közölni, hogy 2011 áprilisában végeztem egy 100 fős megkérdezést a megtakarításokkal kapcsolatban, melyet felhasználok most azon célból, hogy összehasonlítsam a 2012 októberében elvégzett ugyancsak 100 fős megkérdezéssel, és ebből vonjak le következtetéseket hazánk megtakarítási tényezőiről.

7.1. Tóth István János - Árvai Zsófia: Likviditási korlát és fogyasztói türelmetlenség

A tanulmány alcíme A magyar háztartások fogyasztási és megtakarítási döntéseinek empirikus vizsgálata, és a tanulmány a Magyar Nemzeti Bank valamint a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdasági és Kutatási Főosztályának munkatársai által készült. „A tanulmány a magyar háztartások megtakarítási és fogyasztási hajlandóságát elemzi háztartási felvételek és makroadatok alapján. Áttekinti a háztartások fogyasztási és megtakarítási döntéseit befolyásoló tényezőket, majd definiálja a pénzügyileg releváns háztartások csoportját, és meghatározza e csoport fontosabb jellemzőit. Egy, a magyar háztartások körében végzett adatfelvétel alapján vizsgálja a permanensjövedelem-hipotézis magyarországi érvényességét, a háztartások eladósodási hajlandóságát és e hajlandóságra ható tényezőket. Megállapítja, hogy a magyar háztartások eladósodása várhatóan erőteljesen növekszik a közeljövőben.”³⁹

Ezt a tanulmányt azért választottam, mert úgy gondolom jelenleg is aktuálisak a benne szereplő ok-okozati tényezők, melyek magyarázatot adnak a társadalom megtakarítási hajlandóságára és -kultúrájára. Elsősorban Keynes 1936-os elméletére

³⁹ Tóth István János – Árvai Zsófia: Likviditási korlát és fogyasztói türelmetlenség. MNB Füzetek. Budapest, 2001., Közgazdasági szemle. 6-9. oldal

hivatkoznak, mely szerint „a megtakarítás nem más, mint jövőbeni fogyasztás”. Úgy gondolom, hogy ez a meghatározás talán az egyik legpontosabb a megtakarítás szempontjából, ugyanis a kérdőíves kutatásból is kiderül, hogy az emberek konkrét céllal tesznek félre, melyet később az adott célra fel is használnak.

Ezt követően az élet-ciklus modellt említik, mely szerint a megtakarítási hajlandóság az egyén életciklusától függ. Ez azt jelenti, hogy a gyermekkorban és a tanulmányi időszakban a jövedelem nulla, majd a munkába állással ez fokozatosan növekszik, így a megtakarítás lehetősége is növekszik. Azonban ehhez társul az önállósodás, és a családalapítás, melyből véleményem szerint az következik, hogy a megtakarítási hajlandóság két irányba is elmozdulhat. Egyrészt lehet, hogy a jövedelemből jelenlegi célokra költenek, így nem tesznek félre, hanem aktuálisan felhasználják azt, másrészt felmerülhet annak a lehetősége, hogy későbbi célok megvalósítására többet fognak megtakarítani. Ez alatt az időszak alatt, valamint ezt követően pedig megkezdődik a nyugalmas öregkorra való takarékoskodás, mely a megtakarítási hajlandóság növekedésével fog járni.

Ez a modell azonban nem minden emberre igaz, ugyanis nagyon sokan céljaikat csak hitel felvételével tudják megvalósítani. Itt pedig a megtakarítási kultúra teljesen értelmét veszti, ugyanis a jövedelem egy része - az általános kiadások után – az adósság- és a kamat törlesztését fogja szolgálni. Ebből következik, hogy az ezt a formát követő családoknak, nem marad miből pénzüsszeget félrerakniuk.

Ehhez azonban az a tény is társul, hogy az illetőnek kell, hogy valamilyen motivációs tényezője legyen arra, hogy takarékoskodjon. Keynes szerint ezek a következő alternatív motívumok lehetnek:

„– ínségesebb időkre való tartalékolás, azaz az óvatossági motívum

– a jövőben várható jövedelem és a fogyasztás pályájának összehangolása, azaz az életciklus-motívum;

– a kamat- és árfolyam-emelkedési hatások kihasználása, az intertemporális helyettesítési motívum;

– az életszínvonal jövőbeli fokozatos javítása céljából végzett megtakarítás, azaz a fejlesztési motívum;

– az egyelőre nem meghatározott fogyasztási/beruházási döntések függetlensége érdekében végzett megtakarítás, azaz a függetlenségi motívum;

– a potenciálisan nyereséges vállalkozási és spekulációs projektek végrehajtása a jövőben, azaz a vállalkozói motívum;

- örökség-hagyási motívum;
- mániákus megtakarítói hajlam, irracionális idegenkedés a pénzköltéstől, azaz a fukarsági motívum;
- a nagy értékű fogyasztási cikkek és ingatlanok megvásárlása érdekében felvett hitelhez szükséges önerő biztosítása, azaz az önerőmotívum.⁴⁰

Ebből az látható, hogy a háztartások, családok nem mindegyike rendelkezik mindegyik motivációs tényezővel, vagy ha rendelkezik is, nincs lehetősége arra a jövedelméből, hogy az adott megtakarítási motívumnak eleget tegyen.

A tanulmány arra is kitér, hogy az „élet-ciklus” megtakarítóknál sokkal nagyobb szerepet játszik a kamat mértéke, mint a célmegtakarítóknál. Véleményem szerint ez nem minden esetben igaz. Egyetértek abban, hogy egy háztartási eszköz megvásárlásánál nem az lesz az elsődleges cél, hogy a megtakarításhoz minél magasabb kamat is társuljon, viszont ha valaki egy új gépkocsit szeretne öt éven belül vásárolni, annak már érdemes meggondolnia, hogy mennyit kamatozik adott megtakarítása. Ezt figyelembe véve, osztom az írók véleményét abban, hogy az „élet-ciklus” megtakarítóknál nagy szerepet kap a kamat mértéke, mivel egy gondoskodó családnak fontos odafigyelnie, hogy pénze legalább az infláció mértékével növekedjen, így értékéből ne veszítsen a gyermek tanulmányaira, a tíz éven belül tervezett lakásfelújításra vagy a nyugdíjas-évekre félretett pénzösszeg. Valamint jogosan igényt tarthatnak arra, hogy a „bank számára kölcsön adott” pénzük az infláció mértékén felül gyarapodjon is, hiszen nagyobb megtakarítási összeggel jobban meg tudják majd valósítani jövőbeni terveiket.

A tanulmány empirikus kutatómódszertannal bemutatja, hogy 1995-től folyamatosan csökken a megtakarítások mértéke, ezt pedig a következő táblázat támasztja alá:

Megtakarítói célok előfordulása a válaszadó háztartások százalékában			
Megtakarítói célok	1995	1999	2000. szeptember
Váratlan eseményre	72,6	58,5	51,3
Betegség esetére	65,3	54,5	43,4
Gyerekekkel kapcsolatos kiadásokra	34,1	41,5	39,2
Ingatlanra	15,1	15,4	35,5
Nyugdíjaskorra	16,0	25,4	22,3
Nyugalásra	24,2	23,5	21,2
Munkanélküliség esetére	18,4	14,0	14,3
Tartós fogyasztási cikkekre	27,3	17,9	11,9
Autóvásárlásra	6,0	6,4	10,4
Adósság-visszafeizetésre	–	–	9,9
Vállalkozásra	5,9	6,3	9,0
Egyéb célra	–	–	5,5
Örökség-hagyásra	–	–	4,9

Megjegyzés: az 1995 és 2000 szeptembere között bekövetkezett jelentősebb változásokat kurzívan szedtrük. Egy-szerre több válaszlehetőség is megjelölhető volt, így az oszlopösszegek nagyobbak lehetnek, mint 100 százalék.

17. ábra: Megtakarítói célok százalékos értékelése a 2000. évig

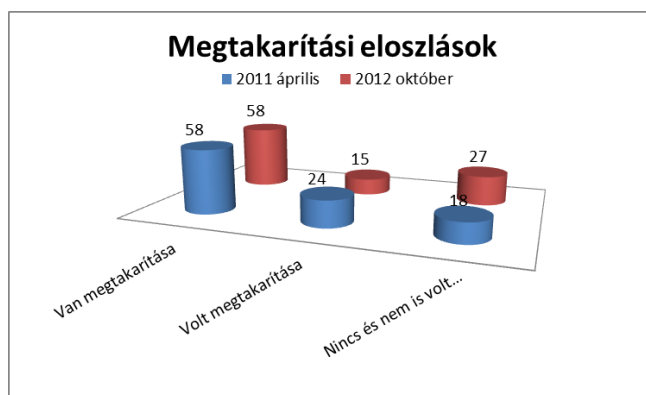
⁴⁰ Tóth István János – Árvai Zsófia: Likviditási korlát és fogyasztói türelmetlenség. MNB Füzetek. Budapest, 2001., Közgazdasági szemle. 6-9. oldal

A táblázat oszlopai a különböző megtakarítói célokat rendezik sorba az 1995, 1999 és 2000. év szerint százalékos arányban. Jól látható, hogy a megtakarítások mértéke a legtöbb esetben csökkenő tendenciát mutat, ám az ingatlanra, és az adósságok visszafizetésére sokkal többen tesznek félre. Véleményem szerint az adósság visszafizetése nem nevezhető megtakarításnak, hiszen hitel felvétele esetén a felvett hitel tőkéjét és kamatait fizetjük vissza.

7.2. Kérdőíves kutatás

Az általam feldolgozott – kétszer száz fős – kérdőíves megkérdezés alapján a következő tények láthatóak: 2011 áprilisában 100 főből 58 ember nyilatkozott úgy, hogy neki vagy családjának van megtakarítása, 24 személy mondta, hogy volt, de jelenleg már nincs megtakarításuk és 18-an voltak azok, akiknek soha nem is volt megtakarításuk. A 100 megkérdezettből 72 volt felnőtt és kereső, 23 felnőtt, de még nem kereső, 3 személy volt nyugdíjas és kereső, és 2 fő, aki nyugdíjas. A 2012. októberi felmérés ehhez képest a következőképpen alakult: a 100 főből 58 fő nyilatkozta, hogy van családjának megtakarítása, 15 személy, hogy volt, de jelenleg már nincs megtakarításuk, és 27-en mondták, hogy nincs, és nem is volt megtakarításuk. A válaszadók közül 46 fő felnőtt és kereső, 49 fő felnőtt, de még nem kereső és 5 fő nyugdíjas.

Ebből levonhatjuk azt a következtetést, hogy alapvetően a megtakarítók száma kerekén másfél év (18 hónap) elteltével nem változott, ám kevesebben lettek azok, akiknek korábban volt megtakarítása, és nőtt azon háztartások száma, amelyeknek nincs és nem is volt megtakarításuk – de ez részben feltehetően az eltérő vizsgálati csoportból adódik.

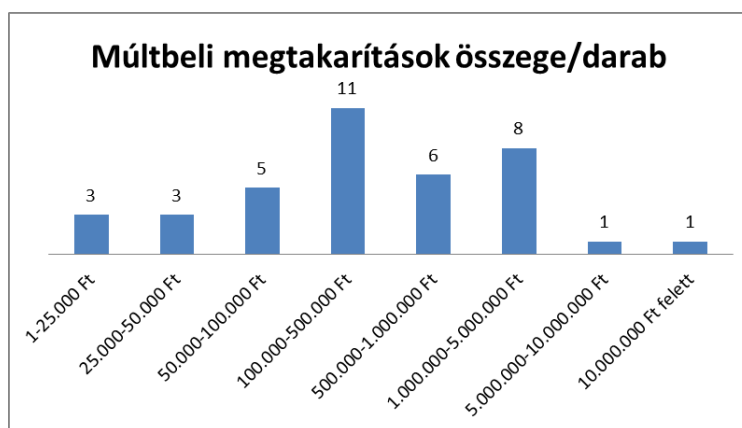

18. ábra: Megtakarítási eloszlások

A családok szerkezete eléggé megoszlott mind a két kérdőíves kutatás alkalmával. Jellemző volt az 1-2 gyermekes család, ahol 1 felnőtt volt, aki még nem keres. 2011

áprilisában 44 - 44 kérdőív-nél volt 1 illetve 2 fő a felnőtt keresők száma, 5-nél pedig 3 fő. 2012 októberében azonban 31 kérdőív-nél 1 fő volt, 47-nél 2 fő, és 12-nél 3 fő volt az egy háztartásban élő felnőtt keresők száma. Jellemzően 1 nyugdíjas és egy nyugdíjas és kereső volt a családokban. Nagyon sokan voltak azonban azok, akik egyedül éltek a háztartásban illetve voltak olyan kimagasló számok is, mint 4 és 5 fő felnőtt kereső, 3 nyugdíjas, 5 és 6 fő felnőtt, de még nem kereső egy háztartásban. Ennek következtében a kérdőív elemzése igen változatos lett, hiszen nemcsak egy adott átlagos család (2 felnőtt kereső és minimum 1 gyermek) megtakarítási formájával találkozhattunk, hanem szélsőséges esetek is bekerültek a feldolgozásba.

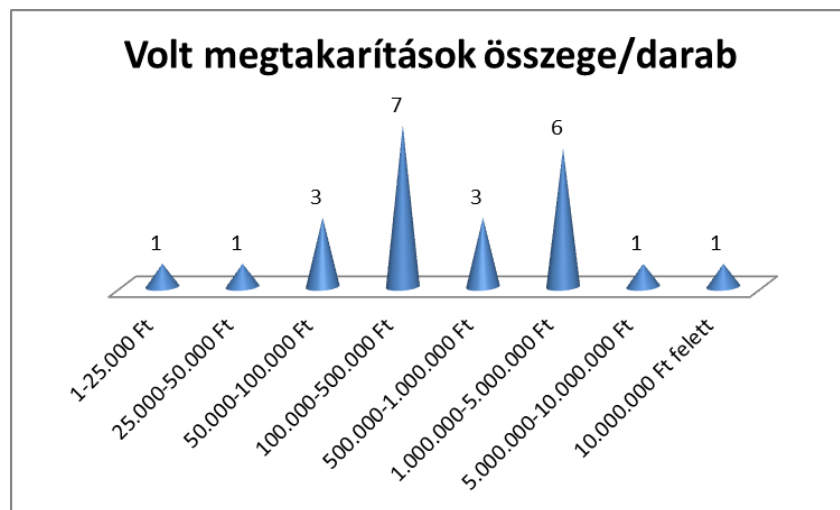
2011 áprilisában a 24 család, akiknek volt megtakarításuk (de már nincs), összesen 38 féle céllal rakott félre, mely célok előfordulása a következőképpen alakult: egyaránt 11 volt lakásvásárlási és lakás-felújítási cél előfordulása, ezt követte öttel a gépjárművásárlás és szintén öttel a háztartási eszköz vásárlása, kettő-kettő volt a tanulmányi cél, és a gyermek pályakezdési céljára szánt megtakarítás, és egy-egy darab volt a nyugdíj és az egyéb célú takarékoskodás. A volt megtakarítók pénzösszeg szempontjából átlagosan 100.000-500.000 Ft között tettek félre (11 db), viszont magas volt azok száma is, akik 500.000-1.000.000 Ft (6 db) és 1.000.000 és 5.000.000 Ft (8 db) között takarítottak meg. Ezen magas megtakarítások száma általában lakáscélú volt, mely utána automatikusan reálbefektetéssé vált ingatlan formájában. Ezen kívül a 24 főből kettő olyan személy volt, aki 5.000.000-10.000.000 Ft és 10.000.000 Ft feletti megtakarítással rendelkezett. Ezek a megtakarítások túlnyomórészt lekötött betétben, takarékbetétkönyvben és meglepő módon otthon, készpénzben voltak elhelyezve. A megtakarítás összegeinek arányát a következő ábra mutatja:

19. ábra: Múltbeli megtakarítások összege (2011. április)

Ezen megtakarítások futamideje jellemzően 3-6 hónaptól terjedően egészen 5 évnél hosszabb ideig terjedtek, viszont egyetlen megtakarítás sem volt 1 hónap hosszúságú.

A 2012. októberi kutatás alapján a volt megtakarítók száma 15 háztartás, akik összesen 23 félé megtakarítással rendelkeztek. Ezekből 5 lakásvásárlási és 8 lakásfelújítási céllal, 3 megtakarítás a gyermek pályakezdése céljából, 2 darab volt gépjárművásárlás, tanulmányi cél és egyéb megtakarítási cél miatt, valamint 1 darab háztartási eszközök vásárlása céljából történt. A megtakarítási összegek megoszlásából levonható a következtetés, hogy a korábbi megtakarítók kevesebbet tudtak félretenni, mint másfél éve tehették. Itt a legtöbb megtakarítás (7 db) 100.000-500.000 Ft között volt, ezt követte 6 db 1.000.000-5.000.000 Ft-ig terjedő megtakarítás, majd 3-3 db 50.000-100.000 Ft közötti és 500.000-1.000.000 Ft közötti megtakarított összeg. Elenyésző számban (1-2 db) a többi megtakarítási összeggel is rendelkeztek a korábbiakban. Azonban itt is jellemző volt, hogy a nagyobb összegű megtakarításokat lakásvásárlás, illetve lakásfelújítás céljából alkalmazták, így mára már ezek is reálbefektetéssé váltak. A 2012. októberi megkérdezésből a következő adatok láthatóak:

20. ábra: Múltbeli megtakarítások összege (2012. október)

Ezek a félretett pénzösszegek futamidejük alapján 1 évtől 5 évnél hosszabb idejűek voltak, ennél rövidebb időintervallumba egyik volt megtakarítás sem esett.

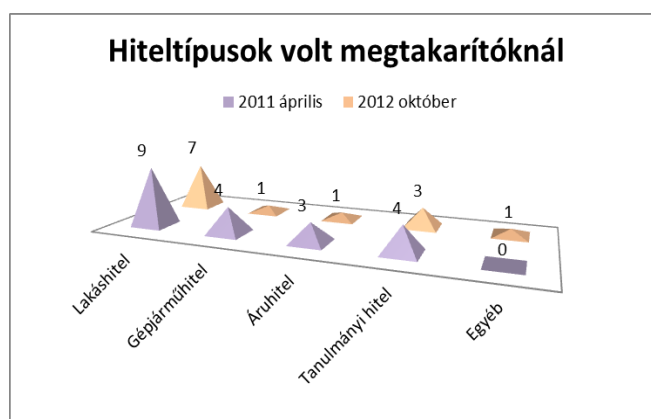
A megtakarítási formák szempontjából a korábbi évhez hasonlóan szintén a lekötött betét és a takarékbetétkönyv volt a legjellemzőbb, ezen kívül előfordult befektetéssel egybekötött biztosítás, otthon, készpénzben és egyéb módon történő megtakarítás.

Pénzügyi szervezet szempontjából a félretett pénzt jellemzően banknál helyezték el az ügyfelek, de volt takarékszövetkezetnél, biztosító társaságnál, lakáskasszánál, nyugdíjpénztárnál és egészségpénztárnál elhelyezett pénz is.

21. ábra: Pénzügyi szervezetek megoszlása volt megtakarítók esetében

Hitelezés szempontjából a 24 volt megtakarítóból 2011-ben jelenleg 15 személynek volt hitele, melyek száma összesen 20 darab hitel. 2012-ben a 15 volt megtakarítóból jelenleg 10 családnak van összesen 13 darab hitele. A hitelek fajtái szám szerint a következőképpen mutatkoznak meg:

22. ábra: Hiteltípusok volt megtakarítóknál

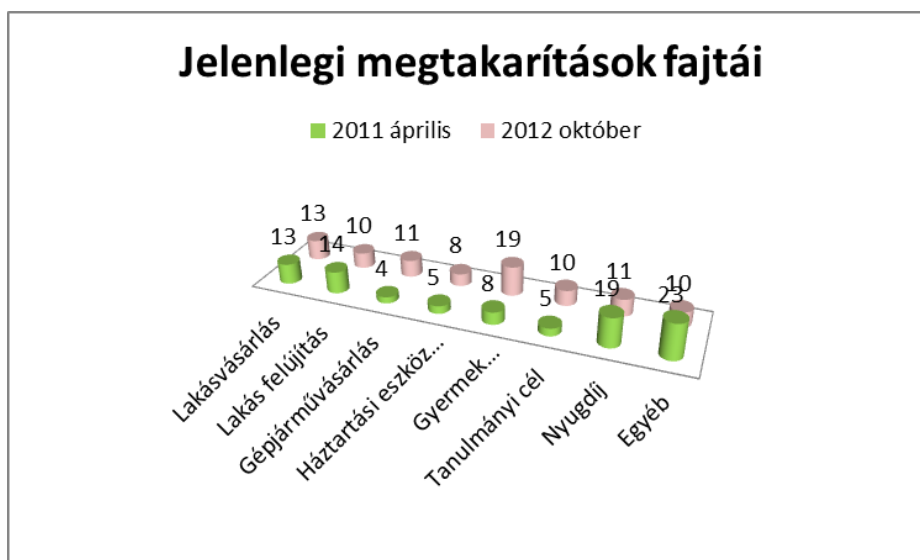
A kérdőívben szerepelt az a kérdés, hogyha lenne jelenleg megtakarításuk, hozzájárulnának-e más célból. Erre a válaszok teljes mértékben megoszlának, ugyanis az összes volt megtakarító 39 személy közül 13 igennel, 8 nemmel válaszolt, 18 pedig a „nem tudom” válaszlehetőséget jelölte meg. Ebből arra lehet következtetni, hogy az ebbe a kategóriába tartozó személyek jórészt úgy érzik, hogy nem tudják, mikor adódhat olyan esemény az életükben, mikor rászorulnak arra, hogy más célból félretett pénzüket egyéb okból fel kelljen használniuk. Tehát egyfajta pénzügyi bizonytalanságban élnek.

Véleményem szerint a volt megtakarítók többsége megtakarítását hasznosan fektette be, nagy tekintettel az ingatlan vásárlókra és felújítókra, hiszen megtakarított pénzüket úgynevezett reál-befektetésbe helyezték. A tanulmánnyal összehasonlítva itt is

nagyobb mértéket képviseltek a lakáscélú megtakarítások, viszont nem tettek félre váratlan esemény bekövetkezésére, kevesebb a tanulmányi és gyermekkel kapcsolatos megtakarítások száma, és jóval több a gépjárművásárlásra és háztartási eszközökre szánt megtakarítások száma. Ezáltal érzékelhető a fogyasztói társadalom hatása életünkre.

Ezt követően most a jelenlegi megtakarítók adatainak elemzését fogom bemutatni: 2011-ben a jelenleg megtakarítók száma 58 háztartás, akik összesen 91 darab megtakarítással rendelkeztek. A mostani adatok szerint a megtakarítók száma szintén 58 család, akik együttesen 92 darab megtakarítással rendelkeznek. Ebből levonhatjuk a következtetést, hogy másfél év elteltével körülbelül azonos a meglévő megtakarítások száma.

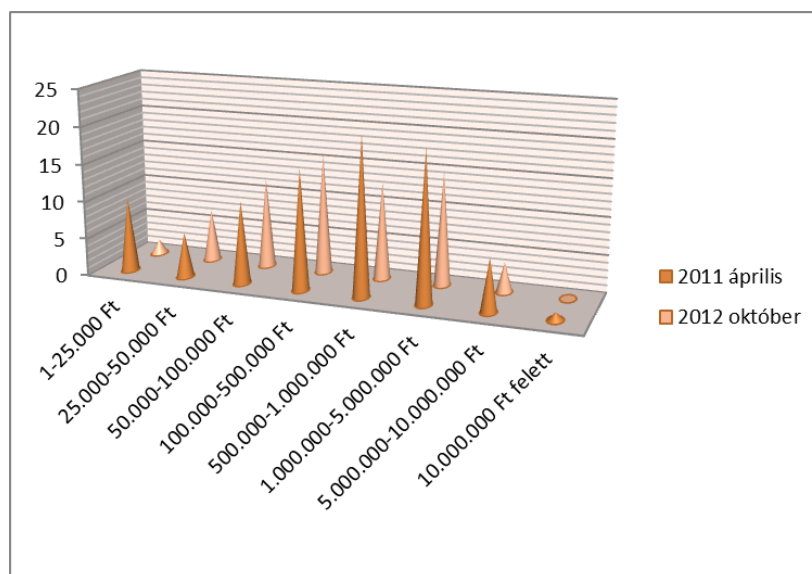
Ezek közül számot tevőek a lakásvásárlási és lakás-felújítási célok, a gyermek pályakezdésére félretett összegek, a nyugdíj valamint az „egyéb...” kategóriába tartozó célok. Az „egyéb...” kategóriát megjelölő személyek válaszadáskor olyan váratlan helyzeteket tüntettek fel, mint például betegsége, temetésre, munka elvesztésére és hosszabb idejű munkanélküliség idejére illetve életbiztosítási célból félretett összegek. Ennek tényében azt láthatjuk, hogy a megtakarítók felénél, tehát 100 megkérdezettből, körülbelül 25 százalék az, aki váratlan helyzet esetére is biztosítani akarja pénzügyi hátterét és lehetősége is van erre. Ennek tényében a megvalósítandó célok aránya a következőképpen alakul:

23. ábra: Jelenlegi megtakarítások fajtái

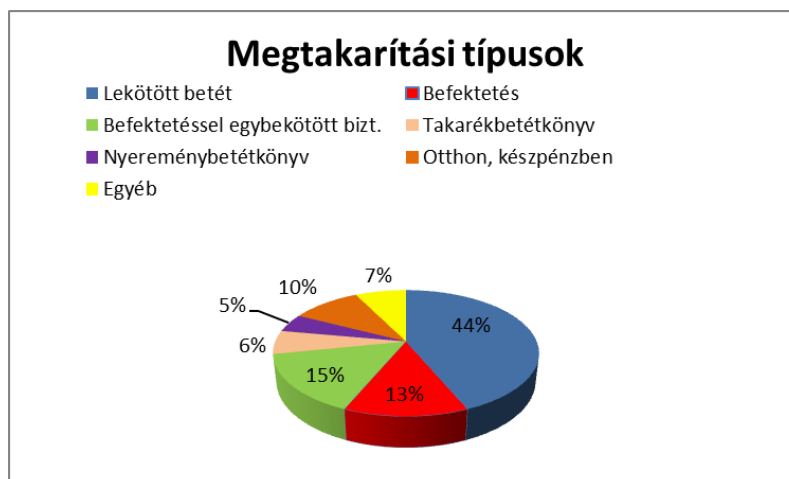
A megtakarítások összege 1-25.000 Ft-tól egészen 10.000.000 Ft-ig terjed. Viszont itt (a volt megtakarítókkal ellentétben) a 100.000-500.000 Ft közötti, a 1.000.000.-5.000.000 Ft közötti és az 5.000.000-10.000.000 Ft közötti pénzüsszegű befektetések a

leggyakoribb előfordulásúak. Ebből következik, hogy jelenleg már nem tudnak akkora értékű összegeket félretenni, mint korábban. Arányuk pedig a következőképpen alakul:

24. ábra: Jelenlegi megtakarítások összegük szerint

Jellegük szerint itt már sokkal szélesebb körű a megtakarítások típusa, a legjellemzőbb még mindig a lekötött betét, melyet azonban itt már a befektetéssel egybekötött biztosítás és a biztosítás követ. Másfél év összesített adatai megtakarítás fajtái szerint a következők:

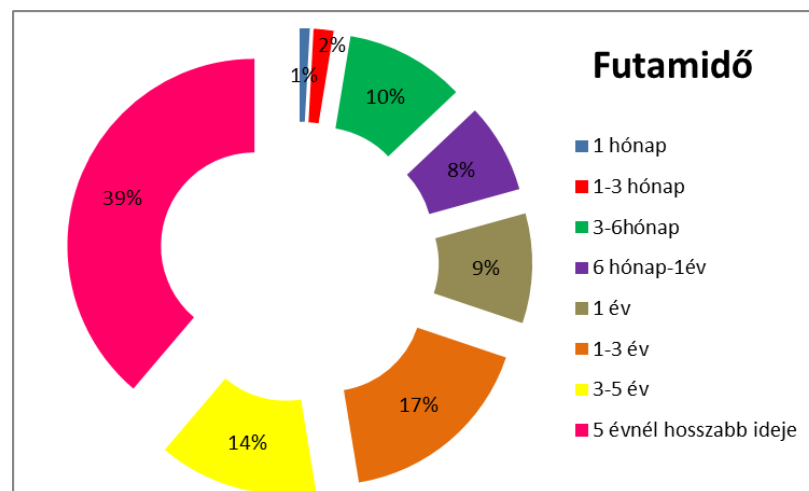
25. ábra: Megtakarítási típusok alkalmazásuk gyakorisága szerint

Feltettem egy olyan jellegű kérdést is, hogy milyen időközönként tesznek félre. Válaszként összesen a 116 megtakarítóból 70 fő mondta azt, hogy havonta, 34 pedig, hogy alkalmasszerűen, a többi időintervallum elenyésző volt.

Következőként arra kellett választ adniuk, hogy mekkora az a pénzösszeg, melyet elhelyeznek az általuk meghatározott időben. 2011 áprilisában a válaszadók többsége 5.000 forinttól 50.000 forintig helyezett el egy-egy alkalommal pénzt. Viszont a

válaszadók között szerepelt olyan is, aki havonta 300.000 Ft-ot, illetve alkalomszerűen 1.000.000 Ft-ot tesz pluszban félre. Ezek az adatok 2012 októberében is hasonlóan alakultak: jellemző megtakarítási összegek itt is 5.000-50.000 Ft-ig terjedtek, ám itt is mutatkoztak olyan kimagasló adatok, mint az 500.000 Ft-os alkalomszerű megtakarítás. Ezen kívül érdekesnek és egyben fontosnak is találtam, hogy egy személy nem Forintban, hanem havonta, Euróban helyezte el pénzét (74 Euro $\approx$ 20.983 Ft⁴¹). Véleményem szerint nem túl gyakori, hogy valaki külföldi devizában helyezi el megtakarított pénzét, ugyanakkor a jelenlegi gazdasági körülmények között igen hasznos. Ugyanis, ha megnézzük a magyar forint értékének ingadozását, célszerűbb lehet valamilyen devizában megtakarítanunk, mert nem veszít annyit értékéből.

Futamidő szempontjából másfél év alatt összesítve a legtöbb háztartásnak 5 évnél hosszabb ideje (116-ból 45 db), illetve 1-3 éve (116-ból 20 db), valamint 3-5 éve (116-ból 16 db) van megtakarítása. A pénzügyi szervezeteket tekintve az emberek több mint a fele banknál helyezi el félretett pénzét, de sokaknak biztosító társaságnál és nyugdíjpénztárnál is van megtakarításuk.

26. ábra: Összes megtakarítás futamidő szempontjából

2011 tavaszán 58 főből 29 személy igen választ adott arra, hogy megtakarításuk mellett hitellel is rendelkeznek, ez összesen 55 darab felvett hitelt jelent, melyek jórészt lakáscélúak, gépjárműcélúak illetve áruhiteltek. Arra a kérdésre, hogy hozzáányúlna-e más célból megtakarításához 33-an adtak igen választ, és 25-en feleltek nemmel. 2012 őszén 58 személyből már csak 14-en válaszoltak igennel arra a kérdésre, hogy megtakarításuk mellett hitellel is rendelkeznek, melyek száma (az előző évi 55 darabhoz képest) összesen

⁴¹ 74x283,55 Ft=20.982,7 Ft, a 2012. november 2-i árfolyam alapján, Magyar Nemzeti Bank Hivatalos Euro devizaárfolyam - <http://www.mnb.hu/>

már csak 21 darab volt. Arra viszont, hogy megtakarításukhoz hozzájárulnának-e más célból már 34-en válaszoltak igennel, és 24-en mondtak rá nemet.

Ezen adatokból arra következtethetünk, hogy a tanulmánnyal egybehangzóan a megtakarítással rendelkezők többsége jórészt váratlan esemény bekövetkeztetésére, illetve lakáscélra tesz félre. Viszont azt is láthatjuk, hogy megtakarításuk száma ugyan közel azonos volt, azonban összegük mértéke csökkent. Ehhez azonban azt is hozzá kell tennünk, hogy másfél év elteltével kevesebben, és kisebb számú hitellel rendelkeznek a megtakarítók. Ennek két oka is lehet: az egyik természetesen a megkérdezettek eltérő köre, viszont véleményem szerint inkább annak tudható be a dolog, hogy a legutóbbi hitelválság után az emberek már nem vesznek fel olyan könnyen hiteleket, mert jobban átgondolják a helyzetüket és a hitelfelvételhez szükséges feltételek is nehezebben teljesíthetőek.

Másfél év alatt az a kétszer 58 család, akik megtakarítással rendelkeznek gyakorlatilag öngondoskodást végez, hiszen bizonyos jövőbeni céljaik elérését támogatják ezzel. A volt megtakarítók között sokan lakásvásárlási illetve felújítási megtakarítással rendelkeztek, melyet a céljuk megvalósítására költöttek el, és esetlegesen kiegészítésként sajnos kénytelenek voltak lakáscélú hitelt felvenni. Viszont megvalósították céljaikat és reálbefektetést hajtottak végre. Ehhez az a tény is hozzátartozik, hogy a magyar társadalom meglehetősen sokat költ lakásvásárlásra, ugyanis az otthonhoz való ragaszkodás kulturális tényezőnek számít hazánkban, mely Európában egyedülálló módon teszi immobilissá a magyar társadalmat.

Az összesen 84 háztartásból, akiknek volt, vagy soha nem is volt megtakarításuk arra a kérdésre, hogy miért nincs megtakarításuk körülbelül 95%-ban azt válaszolták, hogy nem tudnak félre tenni. (Ezzel bővebben a nyitott kérdésen keresztül a következő fejezetben foglalkozom.)

Véleményem szerint azonban igazán megtakarítással rendelkező a 200 megkérdezettből egyedül az a 73 család, és az számít valóban öngondoskodónak, akiknek félrerakott pénzük mellett nincs hiteltartozásuk. Hiszen nincs semmilyen adósságuk, és nem kell az adósságtörlesztéssel járó különböző kockázatok elkerülésére is pénzt félretenniük, mint például a magas kamat és a hitelbiztosítási díj. Ezt követően az emberek véleményére voltam kíváncsi, melyet a következő részben szeretnék kifejteni.

7.3. Válaszok a nyitott kérdésre, kérdőív összegzése

Kérdőívem végén feltettem egy nyitott kérdést, melyben megkérdeztem a válaszadókat arról, hogy mit gondolnak, miért nincs az emberek 60 százalékának megtakarítása. Erre a nyílt kérdésre a következő indokokat kaptam:

- nem tud félretenni, mert a jövedelme épp elég arra, hogy megéljen,
- drágák az alapvető élelmiszerek,
- az árakat emelik, de a béreket nem,
- magas rezsiköltségek,
- az emberek jó része el van adósodva,
- rossz a gazdasági és politikai helyzet,
- az emberek pénzügyi kultúrája és a pénzzel való bánásmódja okoz gondot.

(Részletes válaszok a mellékletben találhatóak.)

Ennek értelmében egyet értek az [origo] hírportálon megjelent „Miért nem takarékoskodik a magyar” című cikkel, miszerint: „Nincs félretett pénze a magyarok háromnegyedének, a megtakarítással nem rendelkezők hatvan százaléka pedig akkor sem tudna spórolni, ha megszakadna - a hó végére ugyanis minden pénze elfogy”.⁴² Ennek okaként az [origo] azt említi, hogy a magyar munkavállalók a teljesítményükhöz képest alulfizetettek, minden pénzük elmegy a havi rezsire és az adósságtörlesztésre, valamint, hogy inkább a rokonok tapasztalataiban bíznak, minthogy pénzügyi szakemberhez forduljanak.

Összesítve kérdőíves kutatásomat úgy gondolom, hogy másfél év elteltével közel azonos mutatókat kaptam, mely abból a megvilágításból jónak tekinthető, hogy nem romlottak a megtakarítási arányok (azt leszámítva, hogy az összegük mértéke csökkent), abból a szempontból viszont elgondolkodtató, hogy a megtakarítások száma stagnál, és 200 főből kevesebb, mint 60% rendelkezik megtakarítással.

Szeretném ezt ellensúlyozni a hitelfelvételről kapott viszonylag pozitív képpel, mely azt mutatja, hogy másfél év alatt csökkent a hitelek száma, bár sajnos ez annak is köszönhető, hogy napjainkban pont azok a személyek nem tudnak hitelt felvenni a különböző hitelezési kondíciók miatt, akiknek igazán szükségük lenne rá.

Öngondoskodás szempontjából véleményem szerint nem vagyunk olyan elkeserítő helyzetben, ugyanis az igény nagy mértékben meg lenne rá, csak számos esetben a

⁴² <http://www.origo.hu/uzletinegyed/hirek/20101025-takarekossagi-vilagnap-miert-nem-takarekoskodik-a-magyar.html>

lehetőség nem adott. Viszont úgy gondolom, hogy Magyarországnak szüksége lenne a jövőbeni megtakarítók öngondoskodási szándékát növelni, és kialakítani az emberekben a megtakarításra való igényt és valamilyen módon kialakítani a pénzügyi kultúra fejlesztését. Utóbbira leginkább azért van szükség, mert sajnos a kérdőíves kutatásom alkalmával azzal a ténnyel kellett szembesülnöm, hogy bizonyos esetekben felnőtt emberek azzal sincsenek tisztában, hogy saját családjukban és háztartásukban élők milyen megtakarításokkal illetve hitelekkel rendelkeznek. Ezt követően szeretném bemutatni, milyen előnnyel és problémával találják szembe magukat az emberek az egyszerűnek látszó, de annál befolyásolóbb reklámok által.

7.4. Reklámok befolyásoló hatása

Szeretném bemutatni a médiában látottak pozitív és negatív példáját is, mivel még ha nem is figyelünk konkrétan a sugárzott adásra, tudat alatt nagyon is hatással van meghozott döntéseinkre.

Ugyan ez nem hagyott nyomot sok ember elméjében, de a Raiffeisen Bank 2008-ban olyan reklámokat sugárzott a tévében, mellyel felvilágosítást adott számos pénzügyi tényezőről, melyeket megtekintve egy nem hozzáértő is kitűnően alkalmazni tudta a

27. ábra: Tömör professzor

korábban nem ismert, és ezért nem is használt pénzügyi lehetőségeket. Ez a „Tömör professzor” elnevezésű reklámkampány⁴³ teljes mértékben azt a célt szolgálta – a bank hírnevének terjesztése mellett –, hogy információval szolgáljon a lakosság részére a különböző megtakarítási-, befektetési-, hitelezési-, és egyéb pénzügyi- és gazdasági kifejezésekről, és hogy közelebb hozza az embereket pénzügyeik egyszerűbb intézéséhez. Véleményem szerint ez a kampánysorozat igen hasznos volt, és segítette a hozzá nem értő személyeket saját pénzügyeik rálátásában és kezelésében.

Ezzel szemben sajnos jelenleg is folyik egy az állam által támogatott olyan reklámkampány, mely a diákhitel⁴⁴ felvételére ösztönzi a fiatalokat. Alapvetően ezzel nem volna probléma, mert számos alkalommal valamilyen okból szüksége van arra egy

⁴³ <https://www.raiffeisen.hu/raiffeisen-csoport/sajtoszoba/tarsadalmi-szerepvallalas/penzugyi-ismertek>

⁴⁴ <http://penzugyiuttravalo.hu/reklam/>

fiatalnak, hogy továbbtanulásának finanszírozása érdekében hitelfelvétellel jusson pénzforráshoz. Viszont úgy gondolom, maga a reklám hitelfelvételre ösztönző módszere teljesen más szempontból és helytelenül közelíti meg a szükségleti tényezőt. A reklám röviden a következőképpen történik: reggel egy fiatalember öltözködik, mire a barátnője megkérdezi, hogy hová megy ilyen korán. A fiú azt válaszolja, hogy dolgozni, mire a lány megkérdezi, hogy minek, ha van diákhitele. Erre a fiatalok visszafekszenek aludni. Véleményem szerint az államnak nem kellene egy ilyen szempontból megközelített hitelezési lehetőséget támogatnia, ugyanis, ha van lehetősége elmenni iskola mellett dolgozni, helyesebb, ha azt teszi, hiszen ezzel gondoskodik saját magáról, és nem adósodik el a következő legalább 10 évre, korábban felvett diákhitele miatt.

Úgy gondolom, az államnak igenis részt kellene vállalnia abból, hogy elősegítse a lakosság öngondoskodásra való motiváltságát, és növelje azt, ne pedig csökkentse. Véleményem szerint megfelelő módszerekkel javítható lenne a kérdőívem alapján kapott adatok pozitív irányba történő változása, ha az állam társadalmi szerepvállalás címén a hitelek támogatása és reklámozása helyett arra bízgatná a lakosságot, hogy próbáljanak jövőbeni céljaik elérése érdekében megtakarítani, és részt vállalna az ezzel kapcsolatos tájékoztatásokból és a pénzügyi kultúra fejlesztését támogatná, ami a jelenlegi, de legfőképpen a jövőben megtakarító generációk szempontjából igen fontos és hasznos lenne.

8. Összegzés

Egy család számára a megtakarítás nélkülözhetetlen tényező az öngondoskodás szempontjából a jövő biztosítása érdekében. Ennek tudatában írtam dolgozatomat a megtakarítás és hozzá tartozó fogalmak és említésre érdemes tények körében, melyről egy megtakarítani kívánó családnak tudnia kellene.

Dolgozatomban megjelenik a megtakarítás fogalma, fajtái, hogy mitől függően döntheti el a család, hogy számára melyik a megfelelő formája, valamint, hogy milyen segítségek állnak egy hétköznapi ember rendelkezésére, melyekkel sikeres döntést hozhat céljai megvalósításának érdekében.

Továbbá foglalkozom a különböző kamatszámítási módszerekkel, a megtakarítás és a befektetés közti különbségekkel, a kockázat fogalmával, a reál- illetve a pénzügyi befektetésekkel és az ezzel kapcsolatos tudnivalókkal.

Fontosnak tartottam megemlíteni a megtakarításainkat védő pénzalapokat, melyek kártalanítást nyújtanak a betét befagyása esetén. A hozamok mértékét és a különböző levonásra kerülő költségeket, a befektetési politikát, a befektetők fajtáit, portfóliók összeállítása kapcsán mutattam be, melyet a szerint véleményeztem, hogy egy család számára melyik az, ami leginkább ideális.

Ezenkívül foglalkoztam a leggyakoribb olyan pénzhez-jutási lehetőségekkel, melyek ugyan gyors meggazdagodást ígérnek, de hamis képet mutatva a társadalom felé családokat tehetnek tönkre.

Bemutattam, hogy egy tanulmány és egy hírportál hogyan látja napjainkban a megtakarításokat, milyen hajlandósági tényezőket vesznek figyelembe, és mivel indokolják azon észrevételüket, hogy a megtakarítások száma napról-napra egyre csökken, és miért van az, hogy inkább beszélhetünk „adós-társadalomról”, mint megtakarítóról.

Ezt az elemzést az általam készített két kérdőíves kutatás és azok feldolgozott eredményeivel hasonlítottam össze. Ezen keresztül véleményt alkottam az ok-okozati tényezőkről, a különbségekről és az egyezőségekről, melyek a mai magyar társadalom megtakarítási kultúráját mutatják be és foglalják össze.

Ezt követően elemeztem a megkérdezettek nyitott kérdésre adott válaszait azzal kapcsolatban, hogy miért ilyen alacsony a magyar lakosságon belül a megtakarítók száma, valamint a pénzügyi kultúrával kapcsolatosan véleményt alkottam az állami szerepvállalás és a társadalmi szerepvállalás médián keresztül történő kampányait tekintve.

Véleményem szerint a megtakarítás témaköre igen fontos, hiszen jövőnkől nekünk kell gondoskodnunk és egy család egyes céljainak megvalósításához szükséges, hogy takarékoskodjon, valamint hogy megtakarított pénzének reálértéke megmaradjon, jobb esetben gyarapodjon is. Ehhez pedig elengedhetetlen volna, hogy a dolgozatomban leírtakat minden átlagos ember ismerje és alkalmazni tudja családjáról és önmagáról történő gondoskodása érdekében.

Ábrajegyzék

1. ábra: Megtakarítás	- 5 -
2. ábra: Önkéntes megtakarítás	- 8 -
3. ábra: Növénytermesztés	- 9 -
4. ábra: Pocsékolás	- 10 -
5. ábra: Főbb megtakarítási típusok a futamidő szempontjából	- 12 -
6. ábra: Létminimumértékek 2011-ben háztartásonként	- 13 -
7. ábra: Sávós és lépcsős kamatszámítás összehasonlítása	- 15 -
8. ábra: Prémium vagyontervezés kalkulátor	- 17 -
9. ábra: Pozitív az öngondoskodás?	- 19 -
10. ábra: Babakötvény	- 21 -
11. ábra: Gépkocsinyeremény-takarékbetétkönyv	- 22 -
12. ábra: Reál vagy pénzügyi befektetés?	- 24 -
13. ábra: A játék gép	- 32 -
14. ábra: A fenntarthatatlan piramisjáték	- 33 -
15. ábra: Fehérgalléros bűnözés	- 34 -
16. ábra: Uzsora	- 35 -
17. ábra: Megtakarítói célok százalékos értékelése a 2000. évig	- 39 -
18. ábra: Megtakarítási eloszlások	- 40 -
19. ábra: Múltbeli megtakarítások összege (2011. április).....	- 41 -
20. ábra: Múltbeli megtakarítások összege (2012. október).....	- 42 -
21. ábra: Pénzügyi szervezetek megoszlása volt megtakarítók esetében	- 43 -
22. ábra: Hiteltípusok volt megtakarítóknál	- 43 -
23. ábra: Jelenlegi megtakarítások fajtái	- 44 -
24. ábra: Jelenlegi megtakarítások összegük szerint	- 45 -
25. ábra: Megtakarítási típusok alkalmazásuk gyakorisága szerint.....	- 45 -
26. ábra: Összes megtakarítás futamidő szempontjából.....	- 46 -
27. ábra: Tömör professzor	- 49 -

Irodalomjegyzék

Könyvek:

1. FERGUSON, Niall: *A pénz felemelkedése – A világ pénzügyi történelme*. Scolar Kiadó, Budapest, 2010.
2. GÁL Erzsébet: *Hitelkérelem, banki ismeretek*. BGF Főiskolai jegyzet. Budapest, 2010.
3. ILLÉS Ivánné: *Vállalkozások pénzügyi alapjai*. Saldo. Budapest, 2007.
4. KORPÁS Attiláné dr. (szerk.): *Általános statisztika I*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 1996.
5. MANKIW, N. Gregory: *Makroökönómia*. Osiris Kiadó. Budapest, 2005.
6. SÁGI Judit, dr.: *Bankügyletek gyakorlati ismeretei*. Saldo. Budapest, 2010.

Tanulmányok:

1. Közgazdasági Szemle, XLVIII. évfolyam, 2001. december
2. RÓBERT Péter – NAGY Ildikó: *Újraelosztó állam vagy öngondoskodó polgár?*, TÁRKI
3. TÓTH István János – ÁRVAI Zsófia: *Likviditási korlát és fogyasztói türelmetlenség*. Társadalompolitikai Tanulmányok 8., 1998. június, 10-26. oldal
4. ZSOLDOS István: *A lakosság megtakarítási és portfólió döntései Magyarországon 1980-1996 között*. MNB füzetek. 1997.

Folyóiratok:

1. *Alig tesznek félre a magyarok*. MTI. Metropol (Gazdaság). 2011. március 29.
2. *A pénz beszél! Te is érted?* Magyar Nemzeti Bank kiadványa. 2010.
3. CSABAI Károly: *Tehertételek (Kockázatos részvénykilátások)*. HVG 47. szám. 2010. november 27.
4. FÖLDVÁRI Zsuzsa: *Értékpapírok kalapács alatt*. HVG 51-52. szám. 2010. december 25.
5. FRANKLIN, Benjamin: *Advice to a Young Tradesman*. 1748.
6. *Megtakarítások*. PESTIEST XIII. évfolyam, 67. különszám, 2010.
7. PAPP Emília: *Kapuzárás (Kamatadó-változások)*. HVG 50. szám. 2010. december 18.

Jogszabályok:

1. **1978. évi IV. törvény** a Büntető Törvénykönyvről
2. **1993. évi XXIV. törvény** Országos Betétbiztosítási Alap létrehozásáról és működésének részletes szabályairól szóló törvény
3. **1996. évi CXI. törvény** Értékpapírtörvény
4. **1996. évi CXII. törvény** A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szólótörvény
5. **2010. évi C. törvény** Számviteli törvény

Honlapok:

1. bvpszichologia2.blogspot.hu/2005/10/deviancia-trsadm-alapjai.html
2. hvg.hu/itthon/20121012_Uzsoraszorak_ellen_emelhetnek_vadat_HajduBih
3. penzcentrum.hu/ongondoskodas/amerikabol_jottem_mestersegecimere.1030871.html
4. penzugyiutravalo.hu/reklam/
5. sdt.sulinet.hu (közgazdaságtan)
6. www.afeh.hu/regio/eszakfold/aktualis/szja
7. www.babakotveny.info
8. www.brokernet-group.com/befektetes/kockazati_profilok/
9. www.budapestbank.hu/csoport/alapkezelowww.bva.hu (Befektető Védelmi Alap)
10. www.cegvezeto.com/Befektetoi%20megfontolasok.pdf
11. www.fogyasztok.hu/cikk/20081016/mlm_vagy_piramisatek_otthon_vegezhető_internetes_munka_mi_all_a_hirdetes_mogott
12. www.kislexikon.hu/uzsora.html
13. www.ksh.hu (Központi Statisztikai Hivatal)
14. www.mnb.hu (Magyar Nemzeti Bank)
15. www.netrevalo.hu/penzvilag/befektetesifog.htm
16. www.oba.hu (Országos Betétbiztosítási Alap)
17. www.origo.hu/auto/20110402-otp-gepkocsinyeremenybetetkonyv
18. www.origo.hu/itthon/20120929-jelentosen-nott-az-uzsora-buncselekmények-szama.html
19. www.origo.hu/jog/lakossagi/20111102-uzsorara-mar-az-uj-buntetojogszabalyok-ervenyesek.html
20. www.origo.hu/uzletinegyed/hirek/20101025-takarekossagi-vilagnap

21. www.otpbank.hu/OTP_ALAPKEZELO
22. www.otpbank.hu/portal/hu/Megtakaritas
23. www.privatbankar.hu/cikk/befektetes/a_lakossagi_megtakaritasok_duzzasztjak_az_alapokat
24. www.pszaf.hu (Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete)
25. www.raiffeisen.hu/raiffeisen-csoport/sajtoszoba/tarsadalmi-szerepvallalas/penzugyi-ismertek (Tömör Professzor)
26. www.tarki.hu (Társadalomkutatási Intézet)

A honlapok utolsó megtekintése: 2012. október 29.

Mellékletek

1. számú melléklet: Országos Betétbiztosítási Alap létrehozásáról és működésének részletes szabályairól szóló 1993. évi XXIV. törvény II. fejezet

AZ ALAP ÁLTAL NYÚJTOTT BIZTOSÍTÁS

Az Országos Betétbiztosítási Alap feladata

5. § Az Országos Betétbiztosítási Alap (a továbbiakban: Alap) feladata kizárólag

a) az alapban tagsággal rendelkező pénzintézetnél (a továbbiakban: tagintézet) elhelyezett betétek befagyása esetén - a törvényben meghatározott időpontot követően - betétesek részére az Alap által (biztosított betétek) e törvény 7. §-ában meghatározott összeg kifizetése, illetve

b) a 36. §-ban meghatározott kapcsolódó feladatok (kezeségvállalás stb.), valamint

c) az állammal kötött külön megállapodásban foglalt megbízás alapján az egyes betétekre 1993. június 30-a előtt jogszabályban vállalt állami garancia (helytállás), illetőleg ezen időpontot követően a tagintézeteknél elhelyezett, az állam által etgyes betétekre vállalt kezeség, vagy adott biztosítás teljesítésével kapcsolatos feladatok térítés ellenében történő ellátása.

Az Alap által biztosított betétek

6. § (1) Az Alap által nyújtott biztosítás - a (3)-(4) bekezdésben meghatározott kivételekkel - a betétek számától és pénznemétől függetlenül kiterjed minden olyan betétre, amelyet

a) 1993. június 30-ig - jogszabályban vállalt állami garancia, illetve állami helytállás által nyújtott biztosítás nélkül -, valamint

b) 1993. június 30-át követően az Alapban tagsággal rendelkező pénzintézetnél helyeztek el.

(2) Az Alap által nyújtott biztosítás - a lejáratukig, illetve a pénzintézet által történő első visszaváltásig - kiterjed a pénzintézetek által 1993. június 30-a előtt sorozatban, értékpapírszerűen a kibocsátott és ténylegesen forgalomba hozott okiratok útján a pénzintézeteknél elhelyezett betétekre is.

(3) Az Alap által nyújtott biztosítás nem terjed ki;

a) az állam és az államigazgatási szervezetek;

b) a költségvetési szervezetek;

c) a tartósan száz százalékan állami tulajdonban maradó cégek;

d) az önkormányzatok;

2. számú melléklet: Kérdőív feldolgozása (2011. április, 2012. október)

		2012	
I.	2011 április	október	összesen:
Van megtakarítása	58	58	116
Volt megtakarítása	24	15	39
Nincs és nem is volt megtakarítása	18	27	45
Összesen:	100	100	200
II./a			
Nem bízik a bankban	1	3	
Nem tud félretenni	15	19	
Nincs megtakarítási célja	1	4	
Egyéb	1	1	
Összesen:	18	27	
II./b			
Van hitele, nem is volt megtakarítása	11	12	
Nincs hitele	7	15	
Összesen:	18	27	
II./c			
Lakáshitel	6	5	
Gépjárműhitel	5	3	
Áruhitel	2	2	
Tanulmányi hitel	1	4	
Egyéb	1	2	
Összesen:	15	16	
III./a Megtakarítás célja			
Lakásvásárlás	11	5	
Lakásfelújítás	11	8	
Gépjárművásárlás	5	2	
Háztartási eszköz	5	1	
Gyermek pályakezdése	2	3	
Tanulmányi cél	2	2	
Nyugdíj	1	0	
Egyéb	1	2	
Összesen:	38	23	
III./b Megtakarítás összege			
1-25.000 Ft	3	1	
25.000-50.000 Ft	3	1	
50.000-100.000 Ft	5	3	
100.000-500.000 Ft	11	7	
500.000-1.000.000 Ft	6	3	
1.000.000-5.000.000 Ft	8	6	
5.000.000-10.000.000 Ft	1	1	
10.000.000 Ft felett	1	1	

Összesen:	38	23
III./c Megtakarítás jellege		
Lekötött betét	16	8
Befektetés	0	0
Befektetéssel egybekötött bizt.	2	1
Takarékbetétkönyv	6	6
Nyereménybetétkönyv	0	0
Otthon, készpénzben	5	2
Egyéb	1	1
Összesen:	30	18
III./d Pénzügyi szervezet	2011 április	2012 október
Bank	18	9
Takarékszövetkezet	3	4
Biztosító társaság	3	1
Lakáskassza	2	1
Nyugdíjpénztár	1	0
Egészségpénztár	1	0
Összesen:	28	15
III./e Megtakarítás futamideje		
1 hónap	0	0
1-3 hónap	1	0
3-6hónap	4	0
6 hónap-1év	3	0
1 év	3	2
1-3 év	7	6
3-5 év	3	3
5 évnél hosszabb ideje	3	4
Összesen:	24	15
III./f Miért nincs már		
Nem bízik a bankban	0	0
Nem tudok félretenni	23	10
Nincs megtakarítási célom	0	2
Egyéb	1	3
Összesen:	24	15
III./g Van-e önnek jelenleg hitele?		
Van hitele,volt megtakarítása	15	10
Nincs	9	5
Összesen:	24	15
III./h Milyen célú hitele van?	2011 április	2012 október
Lakáshitel	9	7
Gépjárműhitel	4	1
Áruhitel	3	1
Tanulmányi hitel	4	3
Egyéb	0	1
Összesen:	20	13
III./I Hozzá nyúlna-e más célból?		

Igen	6	7
Nem	6	2
Nem tudom	12	6
Összesen:	24	15

IV./a Milyen célú megtakarítás?	2011 április	2012	összesen:
		október	
Lakásvásárlás	13	13	26
Lakás felújítás	14	10	24
Gépjárművásárlás	4	11	15
Háztartási eszköz vásárlása	5	8	13
Gyermek pályakezdése céljából	8	19	27
Tanulmányi cél	5	10	15
Nyugdíj	19	11	30
Egyéb	23	10	33
Összesen:	91	92	

IV./b Megtakarítás összege	2011 április	2012	összesen:
		október	
1-25.000 Ft	10	2	12
25.000-50.000 Ft	6	7	13
50.000-100.000 Ft	11	12	23
100.000-500.000 Ft	16	16	32
500.000-1.000.000 Ft	21	13	34
1.000.000-5.000.000 Ft	20	15	35
5.000.000-10.000.000 Ft	7	4	11
10.000.000 Ft felett	1	0	1
Összesen:	92	69	

IV./c Megtakarítás jellege			összesen:
Lekötött betét	33	32	65
Befektetés	8	11	19
Befektetéssel egybekötött bizt.	12	11	23
Takarékbetétkönyv	5	4	9
Nyereménybetétkönyv	4	3	7
Otthon, készpénzben	7	8	15
Egyéb	5	6	11
Összesen:	74	75	

IV./d Milyen időközönként?			összesen:
Hetente	0	1	1
Havonta	31	39	70
Negyedévente	3	5	8
Félévente	0	2	2
Évente	1	0	1
Alkalomszerűen	23	11	34
Összesen:	58	58	

IV./f Futamidő?			összesen:
1 hónap	0	1	1
1-3 hónap	1	1	2

3-6hónap	5	7	12
6 hónap-1év	3	6	9
1 év	5	6	11
1-3 év	14	6	20
3-5 év	6	10	16
5 évnél hosszabb ideje	24	21	45

Összesen: 58 58

IV./g Pénzügyi szervezet

összesen:

Bank	42	43	85
Takarékszövetkezet	6	7	13
Biztosító társaság	13	6	19
Lakáskassza	6	7	13
Nyugdíjpénztár	10	8	18
Egészségpénztár	4	4	8

Összesen: 81 75

IV./h Van-e hitele?

összesen:

Van hitele, van megtakarítása	29	14	43
Nincs	29	44	73

Összesen: 58 58

IV./i Hitel célja

Lakáshitel	16	7
Gépjárműhitel	24	4
Áruhitel	7	6
Tanulmányi hitel	2	2
Egyéb	6	2

Összesen: 55 21

IV./j Hozzá nyúlna-e más célból?

Igen	33	34
Nem	25	24

Összesen: 58 58

V. Kitöltő adata

2011 április 2012 október

Felnőtt, de még nem kereső	23	49
Felnőtt, és kereső	72	46
Nyugdíjas, és kereső	3	0
Nyugdíjas	2	5

Összesen: 100 100

VI. Háztartásokban élők száma

2

5

2011

	1 fő	2 fő	3 fő	4 fő	5 fő	6 fő	Összesen:
Gyermek	21	13	3	0	0	0	37
Felnőtt, de még nem kereső	36	7	1	0	1	1	46
Felnőtt, és kereső	44	44	5	1	0	0	94
Nyugdíjas, és kereső	8	1	0	0	0	0	9
Nyugdíjas	13	4	1	0	0	0	18

Összesen: 204

VI. Háztartásokban élők száma

2

5

1 fő fő 3 fő 4 fő fő 6 fő **Összesen:**

Gyermek	20	13	3	1	0	0	37
Felnőtt, de még nem kereső	43	15	1	0	0	0	59
Felnőtt, és kereső	31	47	12	3	1	0	94
Nyugdíjas, és kereső	7	0	0	0	0	0	7
Nyugdíjas	15	4	0	0	0	0	19
Összesen:							216

3. számú melléklet: Válaszok a nyitott kérdésre

2011. április:

1. Az emberek nagy része el van adósodva a sok bedőlt hitel miatt. A legtöbbjüknek a megélhetés is problémát okoz, így lehetőségük sincs megtakarításra.
2. Egyrészt az alacsony fizetéseknek „köszönhető”. másrészt pedig a magas áraknak. Ha ez a kettő társul is képtelenség félretenni, bármennyire is igyekszik az ember, néhányak számára még a megélhetés is nehéz.
3. Szerintem az átlagfizetésekből manapság épphogy ki lehet jönni egy hónapban. A folyamatosan növekvő élelmiszer, benzinárak miatt megnöttek az emberek kiadásai.
4. Az emberek vagy nem tudnak félretenni, vagy pedig nem akarnak, mert az állam úgylis elveszi.
5. A gazdasági helyzet, és az emberek pénzzel való bánása miatt.
6. Szerintem a mai gazdasági helyzetnek és a politikai vezetők hozzáállásának, munkavégzésének köszönhető.
7. Túl alacsonyak az átlagos jövedelmek és ehhez mérten magas az árszínvonal. Ezért nincs pénzük félretenni. Továbbá nem bíznak a pénzintézetekben sem.
8. Kevesebb a keresetük annál, hogy félre tudjanak rakni.
9. Szerintem ebben szerepet játszik a jövedelmek alacsony mértéke, és az árak növekedése is. Az emberek az utóbbi időszakban egyre inkább keresik a legjobb ár-érték arányú termékeket. Továbbá az emberek rossz pénzügyi gazdálkodása is befolyásoló tényező.
10. Munkanélküliség. Akik dolgoznak, olyan sok teher szakad rájuk (számlák, adók, hitelek), hogy megtakarításra már nem marad pénzük.
11. Kevés jövedelem, tájékozatlanság.
12. Alacsony jövedelem, a megtakarítási hajlandóság nem vált a gondolkodás részévé.
13. Munkanélküliség, alacsony fizetések, magas megélhetési költségek.
14. Félretenni csak pénzből lehet.
15. A magyarok genetikailag nem alkalmasak arra, hogy gondoskodjanak magukról és ne inkább sodródjon, mert az kényelmesebb.
16. Alacsony fizetések.
17. Ennek szerintem az elégtelen vámpolitika, foglalkoztatáspolitikai, mezőgazdasági és könnyűipari szakágazatok leépítése valamint a hazai társadalom kritikán aluli morális hozzáállása az oka.
18. Nagyon sok embernek azért nincs megtakarítása, mert nem gyűjtögető típus.
19. Alacsony bérek, kicsapongó életmód.
20. Munkanélküliség, alacsony átlagkeresetek, magas árak.
21. –
22. Egyre drágább az életszínvonal fenntartása, fizetések valós értéke egyre alacsonyabb.
23. Kevés fizetés, magas megélhetési költségek.
24. Az alacsony jövedelmek és a magas árak.
25. Sokan egyik napról a másikra élnek. Sok a munkanélküli. Alacsonyak a fizetések. Emelkednek az árak. Magas a rezsi.
26. Ha családon belül elkezdődnek a munkahelyi gondok (megszűnés, átszervezés), lavinaként görögnek tovább a problémák.
27. Alacsony bérek- magas árak, bizonytalan léthelyzetek, munkanélküliség.
28. Nincs meg hozzá a kellő kereset. Nincs meg a „hagyománya”.
29. –
30. A magyar történelem.

31. A rezsiköltségek jelentősen megnövekedtek. A bérek nagyon nagymértékben elmaradnak az EU átlagtól. A banki megtakarítási kamatok nevetségesen alacsonyak lettek.
32. Rossz gazdasági helyzet, kevés jövedelem, kicsi nyugdíj, magas árak.
33. A mostani fizetésem mellett örülök, ha hónap végén marad élelmiszerre. Kevés a fizetésem, sok a hitelem, mint nagyon sok embernek.
34. Túl alacsony jövedelem és magas árak.
35. Nem teheti meg, hogy félretegyen.
36. Elszegényedés, érdektelenség, eladósodottság, hátrányos törvényi viszonyok, nem biztonságos és alig haszonnal kecsegtető pénzügyi környezet illetve befektetési formák; 60% alkalmazott, kiszolgáltatott, kiskeresetű viszony. Állandóan, jelentősen növekvő tájékozatlanság, érdektelenség = nem tudja, hogy kell, sose tanulta. Alkalmatlan megfogni a pénzt = ha van, ha nincs, költ!
37. Alacsony jövedelmek, magas hitelek, munkanélküliség!
38. A jövedelmek alacsony szintje. A lakás és egyéb költségeket évente emelik. A magas adótartalom. A jövedelmeket megadóztatják, de bármit vásárolunk, mindennek van adótartalma, ezért nem tudnak takarékoskodni az emberek.
39. Azt gondolom, hogy a magyar lakosság azon része, akik bérből élnek, azok alul fizetettek. Nem tudnak félretenni.
40. Teljesen egyetértek a megállapítással. Az ok az, hogy az embereknek alacsony a fizetésük és megélhetési gondjaik is vannak. A semmiből pedig nehéz félretenni.
41. Túl sok költség merül fel, és ezért a még megtakarítani kívánt pénzt is el kell, hogy költség.
42. Az alacsony bérek és emellett magas fogyasztói árak. Megtakarítás terén uralkodó informátlanság és tudatlanság. Bizalomhiány és félelem a megtakarítások kockázatai miatt.
43. Munkanélküliség, alacsony munkabér.
44. A gazdasági helyzet, a kormány vezetése, a jövedelem csökkenése és az árak növekedése az oka. És szerintem a társadalom pénzügyi kultúrája kezdetleges.
45. –
46. Kevés a jövedelem a megélhetéshez is, így az embereknek nincs módjukban félrerakni.
47. Inflációt nem tartó fizetésemelés. Eleve kevés fizetés, mely alig fedezi a megélhetést. „hónapról-hónapra élés”
48. Kevés pénzből kell megélni és ez kevés ahhoz, hogy félretegyünk, megtakarítsunk. Hónapról hónapra, hétről hétre osztjuk be a kevés fizetést.
49. Alacsonyak a fizetések.
50. Magas munkanélküliség, magas megélhetési költségek.
51. Sok a havi kiadás és kevés a bevétel.
52. Mindkét kormány lop, csal, a 20 év alatt egy bizonyos etnikai réteget nevelt ki, akiknek ezernyi segítyt biztosít. Ez a népcsoport nem dolgozik, nem is fizet adót, tehát ingyen élő.
53. A régi és az új kormányunk is lehetetlen helyzetbe hozta a családokat (lakáshitel + napi megélhetési gondok). Nem azért nem rakunk félre mert felelőtlenül költekezünk, hanem mert nincs miből.
54. –
55. –
56. Alacsony fizetés.
57. –
58. Munkanélküliség, alacsony bérek, infláció, egyre magasabb hiteltörlesztés.
59. A megélhetés többbe kerül, mint a fizetés az átlagemberek körében.

60. Alacsony fizetés, magas megélhetési költségek.
61. Kevés az átlagkereset, esetleg értékálló ingatlanba fektetnek az emberek.
62. –
63. Kevés az emberek fizetése, nem tudnak pénzt félrerakni.
64. Kevés fizetés.
65. Könnyű hitelhez jutni, sok hitelhez, és az emberek nem gondolkodnak előre, mi történik pl. ha megszűnik a munkahelye, beteg lesz stb. Sajnos a fogyasztói társadalom arra ösztönöz bennünket, hogy vásároljunk- vásároljunk.
66. Infláció, globalizáció.
67. Munkanélküliség, alacsony jövedelmek, növekvő árak.
68. –
69. Kevészet fizető multi cégek, a kereset a havi megélhetésre elég.
70. Az infláció és hatásai: alacsony kamat, magas árak, költségek.
71. A gazdasági válság hatására az ügyfelek eladósodtak. A bevételeik épphogy fedezik a kiadásukat.
72. Sokan nem ismerik a megtakarítási formákat. Akiknek pénzügyileg adott a helyzetük, ezért nem takarítanak meg. A gazdasági válság okozta hitelproblémák miatt sokan jelenleg csak napról napra élnek, így lehetőségük sincs a megtakarításra.
73. Kevészet keresnek az emberek, sok a kiadásuk, valaki csak hitelekkel tud megélni és nem tud így félretenni.
74. A legtöbb család jövedelme épphogy fedezi a kiadásokat, ezért nem jut pénz megtakarításra.
75. Van, hogy nem keres annyit, hogy félre tudjon tenni. Van olyan, aki csak a mának él. Ez főleg agyban dől el, hogy ki milyen életet akar élni.
76. A jelen gazdasági helyzet nem teszi lehetővé a társadalom szélesebb rétegeinek a megtakarítás képését.
77. –
78. Nem megfelelőek a fizetések és a nyugdíjazások.
79. Alacsony jövedelem – magas kiadások. Nincs a megtakarításoknak hagyománya/kultúrája.
80. Nem megfelelő kereset, inkább hitelt vesznek fel, így nincs miből megtakarítaniuk, mert a törlesztő részlet elviszi azt.
81. Minden folyamatosan drágul, a bérek viszont nem növekednek a drágulás mértékében. A többség rendelkezik valamilyen hitellel és örül, ha azt finanszírozni tudja.
82. Olyan magasak a rezsik és egyéb költségek, hogy az emberek fizetésének nagy részét ez teszi ki. Így nem marad pénze arra, hogy félre tudjon rakni.
83. Nagy összegű havi megtakarítási kötelezettség, kevés vagy egyáltalán nem lévő megtakarításhoz. Az emberek nagy része az alapellátások megszerzésével is gondban van.
84. Az alacsony kereset, magas hitel és rezsik. Sokan nem mérik fel a lehetőségeiket, túl sok hitelt vesznek fel, hitel- és adósságcspadba kerülnek.
85. Alacsony fizetés, magas a megélhetés.
86. Kis kereset, drága árak.
87. Alacsony fizetések, magas árak és Magyarország politikai tényezői. Korrupció.
88. –
89. –
90. A kereseti lehetőségek nem teszik lehetővé, hogy tudjunk megtakarítani, valamint a gyerekek taníttatása is befolyásolja a megtakarítás lehetőségét. A magas árak, az üzemanyagárak és még lehetne sorolni, de sajnos ez nem ad megoldást a problémákra.

91. A jelenlegi béerarányok nem megfelelőek az országban, így pl.: általában a fiatalok, akik most kezdik közös életüket, és esetleg már gyereket is vállaltak, túl sok hitelt vesznek föl magas kamatra, így később nem lesz esélyük megtakarításra, mivel hitelből hitelbe kerülnek.
92. A nem megfelelő gazdasági helyzet és a túl alacsony fizetések miatt, nem elegendő az emberek bére a költségek mellett arra is, hogy félretegyenek.
93. Az alacsony fizetés az oka. A feleségem fizetésének 81,5%-a a lakásrezsire megy el és akkor még nem ettünk, ittunk, öltözködtünk.
94. A bankok iránti bizalmatlanság egy ennyire változó és szélsőséges gazdasági helyzetben. A nagy munkanélküliségi ráta, és a kevés jövedelem, amelyből a számlák befizetése után kevés összeg marad, melyet félre lehetne tenni. Plusz a hatalmas túlköltekezés, amelyre korábban a lakosságot bíztatták -> sok ember vett fel hitelt, amelynek törlesztő részei hatalmasak, ebből következik, hogy nincs fölösleg, amelyet félre lehetne tenni.
95. A magyarországi középréteg tagjainak ma annyira alacsony a bére, hogy szinte lehetetlen félretenni a naponta felmerülő költségek mellett. Az árak pedig az egekben vannak a legalapvetőbb élelmiszerek tekintetében is. Ez az állapot – véleményem szerint – tarthatatlan.
96. Magyarország eladósodásából kialakult labilis gazdasági helyzet. Alacsony minimálbérek. Magas infláció illetve folyamatosan emelkedő energia, élelmiszer árak. Gyakorlatban sajnos évről évre kevesebbet keresünk, tehát így nehéz lenne félre rakni.
97. Akinek nincs megtakarítása bizonyára azért, mert nem tud félre rakni. Manapság rengeteg ember vesz fel hitelt, és a törlesztés mellett nincs lehetősége félre rakni. Ha pénzhez jut, akkor is inkább a hitelt törleszti belőle. A fizetések alacsonyak, a költségek pedig egyre csak nőnek (cukor, vaj...) Manapság az emberek a megélhetésért küzdenek, nem a megtakarításokért.
98. Túl alacsonyak a jövedelmek egy átlagos család kiadásaihoz képest, ahhoz, hogy mindennapi létfenntartásuk mellett még félre is tegyenek.
99. A rengeteg adóemelés. Forint mindennapos értékvesztése. Sokan keresőképtelenek a munkahelyek hiánya miatt.
100. A fizetésem 70%-a a CHF lakáshitelemre megy el. Az újságok szerint nem én vagyok az egyetlen.

2012. október:

1. Alacsony kereset miatt az embereknek nincs lehetősége félre tenni, abból az amúgy is néha nem is elegendő pénzből, amit megkeresnek.
2. Azért, mert jelenleg az országban válság van. Kevés a munkahely, alacsony a fizetés és e mellett magasak az árak.
3. Az oka, a gazdasági válság.
4. Alacsony bérezés és folyamatos áremelkedés.
5. Ennek oka a válság és az emberek fizetése alacsony, ezért nem tudnak félrerakni
6. –
7. Pontosan így van, az oka egyszerű: milyen pénzt tegyenek félre, ha megélni sem tudnak...
8. Magyarországon a fizetések nem teszik lehetővé megtakarítás képését.
9. Gyakran találkozok olyan emberekkel akik valaha jól kerestek, hozzá szoktak ehhez az életszínvonalhoz és akkor is fenn akarják tartani amikor már nincs olyan összegű fizetésük pl.: márkás ruhákról, cigiről nem mondanak le és csődbe mennek.
10. rossz családi körülmény, munkanélküliség, magas adók

11. Alacsony átlagfizetések végett.
12. A nyugati országokhoz képest nevetséges a magyar átlagfizetés. Nemsokára ott tartunk, hogy nem csak megtakarítása nem lesz az embereknek, hanem gyereket sem fognak vállalni.
13. kevés fizetés
14. Megtakarítási lehetőségek ismeret hiánya. Takarékosági rutin, ismeret hiánya, helytelen gazdálkodás.
15. Kevés a havi kereset, így a pénzt felélik és nem tudnak félretenni.
16. Alacsony az emberek fizetése, és az a kevés is elmegy az alapvető dolgok megvásárlására.
17. A gazdasági válság miatti leépítések, ami több családot hitelek felvételére kényszerített. Kedvező hitelt manapság nehéz találni, szóval a családok többsége az összes pénzüket a hitelre és a legfőbb szükségletekre költik.
18. Az ember vagy belekerült egy olyan hitelspirálba amiből nehezen, vagy egyáltalán nem tud kijönni, vagy pedig nagyon nem tud bánni a pénzzel.
19. Véleményem szerint nem a takarékosagra irányuló szándék hiányzik, hanem a kereset nagyon gyakran még a költségeket sem fedezi, ennek okán nincs lehetősége a magyar háztartások többségének a megtakarításra.
20. Az alapvető élelmiszerek ára rohamos mértékben nőnek és így az a fizetés, ami eddig elég, sőt sok volt erre a célra, az most nagyon is kevés és feléli a család egész bevételét.
21. A lakosság nagy része kénytelen minimálbérből élni, illetve családját eltartani, ezért nem jut még arra is pénze, hogy félre tudjon rakni.
22. Nincs miből félrerakni pénzt hisz örül az ember ha azt ami van a következő fizetésig be tudja osztani.
23. –
24. Kevés az emberek fizetése, drága az élet, így nem tudnak spórolni és félrerakni.
25. alacsony fizetés
26. Nincs miből félrerakni, mert a keresetek nem elegendőek ehhez.
27. Az ország rossz gazdasági helyzete, illetve az ehhez szükségszerűen kapcsolódó jellemzők, mint (növekvő) munkanélküliség, az árucikkek, kül. termékek árának folyamatos növekedése stb.
28. Magyarország gazdasági helyzete miatt.
29. Az ország rosszul irányított gazdasági helyzete.
30. Az alacsony fizetések
31. –
32. Munkanélküliség, kevés minimálbér, magas kiadások.
33. Nagyon fontos, hogy milyen példát látunk a szüleinktől. Az Magyarországon pedig nem terjedt el, hogy minden fizetésből félretegyünk. Továbbá az alacsony bérek is lehetetlenné teszik ezt, mert a legtöbb család napról-napra él.
34. Gazdasági és szociális tényezők.
35. A fizetések alacsonyak ahhoz, hogy egy négy tagú család mindennapi életének költségeit fedezzék és még félre is tudjanak belőle rakni.
36. A lakosság nagy része napról él, örül ha egy hónapban ki tud jönni a keretéből. Akik tudnak félrerakni, azok közül sokan nem megtakarításra fordítják.
37. A magas árak! Nem jut pénz megtakarításra ennél a 60%-nál, vagy nem tudják azt beosztani, spórolni.
38. –
39. A bérek és az árak nincsenek „összhangban”, a fizetésből alig lehet megélni, nagyrészt a fenntartási költségekre megy el minden pénz.

40. A bérek alacsonyok, az árak magasak, mind az élelmiszer, mind az energia. A munkáltatói költségek szintén magasak, nem jelentik be az embereket.
41. Na vajon mi lehet az oka☺ Télen: rezsi átlagosan 30-50.000, étkezés: min 30-50.000, közlekedés 10.000 Ft/fő. Lakosság 60%-a 100.000 Ft körül kereshet max nettó. Matek!
42. Történelmi okai vannak, a szerves fejlődés hiánya, gazdasági-kulturális elmaradottság stb. A II. világháború elvitte az összes megtakarítást stb.
43. Nehéz megélni a mai fizetésekből
44. Az árak folyamatos emelkedése, miközben a fizetések alig vagy egyáltalán nem nőnek. Ill. az, hogy régen minden fogyasztási cikk tartós, jobb minőségű volt. Most gyakrabban kell, nagyobb összeget kiadni, pl. hűtő, mosógép javítása/ új vétele.
45. Alacsony kereset, magas költségek, hitelek.
46. Alacsony bérek, rossz gazdasági környezet, magas munkanélküliség.
47. A lakosság nagy része napról napra él.
48. Nincs pénzük az embereknek.
49. Sajnos az embereknek nincs lehetőségük megtakarítani, mivel napról-napra élnek, nagy az infláció, magasak az alapvető élelmiszerárak, alacsonyok a bérezések.
50. Alacsonyok a reálbérek, az élelmiszerárak, a rezsi, és összességében a megélhetés pedig drága.
51. Az embereknek nincs jövőképük.
52. –
53. Szerintem nagy szerepet játszik ebben a kialakult hitel válság, legalábbis engem ez érint leginkább.
54. Nem szeretnék válaszolni.
55. Ez annak az oka, hogy kevés a munkalehetőség, és a fizetés sem elegendő az embereknek, hogy félre tudjanak rakni.
56. A fizetések nem aránylanak a kiadásokhoz.
57. Ebbe az országba nincs semmire lehetőség.
58. A kormány hibája minden. Nincs munkahely lehetőség 50 év fölött.
59. –
60. Csak a versenyszektor fizetik meg.
61. Gazdasági, kereseti okai is vannak, ám ez talán 15%-a a problémának. Szerintem nem vagyunk előre látóak, kifogásokat keresünk a költségeinkre. Ez generációs probléma hazánkban.
62. Sokkal jobb volt az élet akkor, mikor Kádár-rendszer volt.
63. Az alacsony bérezés.
64. Amikor kisebb voltam félre tudtam tenni, de mióta gyerek van nagyon nem jut semmire. Így nem tudnak félre tenni, mert sok a kiadás az embereknek.
65. Azért mert a fizetése mindenkinek elmegy a lakásra, enniivalóra és innivalóra és ruhákra.
66. –
67. Romlanak az életszínvonal fenntartásához szükséges társadalmi, szociális és gazdasági viszonyok.
68. –
69. –
70. –
71. Magyarországon alacsony az életszínvonal, a bérek így nem tudnak félrerakni az emberek.
72. Az alacsony fizetés miatt.
73. Az alacsony fizetés miatt lehet ez.
74. –

75. 1. Nem megfelelő munkavállalói környezet. 2. Hibás államgazdasági tervezés. 3. Hibás adózási megszokások. (4. Szerencsétlen származás)
76. Az emberek nagyrésze rosszul osztja be a pénzét.
77. Ennek az az oka, hogy egy főre jutó jövedelem elég alacsony.
78. El kell költeni, amink van, kitudja mikor lesz válság.
79. Nagy infláció, magas árak, alacsony fizetés, munkahelyi diszkrimináció.
80. Az embereknek a fizetése nem engedi meg, hogy félre rakjanak. Túl keveset keresnek
81. –
82. Szerintem azért nem tudnak félre rakni, mert nincs miből!
83. Nem tudják beosztani a pénzüket, magasak az árak, alacsony keresetük.
84. Az embereknek kevés pénzük van.
85. Nem tudom.
86. Alacsony fizetések, magas árak.
87. Nem elegendő a fizetésük és nagyon drágul mindennek az ára és nem marad a félretételre.
88. Szerintem az az oka, hogy kevés a fizetés, de az áruk és szolgáltatások ára magas.
89. Szerintem az az oka ennek, hogy nagyon keveset keresnek.
90. Sajnos a mostani gazdasági helyzet mellett nagyon nehéz megtakarítani pénzt úgy, hogy a családnak ne legyenek tartozásai.
91. –
92. Szerintem a magyar lakosságnak alacsony a fizetése és sok a munkanélküli. Sokaknak van hitelje és mindennek emelkedik az ára.
93. Akinek nincs az azért van mert nem gondolnak a jövőre vagy mindig akad valami kiadás. Akik nem tudnak félre rakni azoknak kevés a keresetük és csak a mindennapi dolgokra van keret.
94. –
95. Ennek oka az, hogy gazdasági válság van, és így nem igazán tehetik meg, vagy nem tudnak félre rakni.
96. Sok a kiadás és örül az ember ha a fizetéséből bevásárol és felteszi a csekket. Gyerekeknek ruhákat vesz, és magának is.
97. Szerintem az egyre nagyobb adók és az ÁFA emelkedése a probléma. Nagyon sok a munkanélküli, mert nincs munka. Aki meg dolgozik az meg örül ha ki tudja fizetni a számláit.
98. –
99. –
100. A számlák befizetése, és a család ellátása után már nem marad pénz megtakarításra, hiába szeretnénk félretenni.